

Schediasma de parreira brava, novo Americano aliisque recentioribus calculi remediis / [Michael Friedrich Lochner].

Contributors

Lochner, Michael Friedrich, 1662-1720.

Publication/Creation

Norimbergae : P.C. Monath, 1719.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/kedhdwf5>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

33900/R

41566
SCHEDIASMA

DE

PARREIRA
BRAVA,

Novo Americano aliisque recentioribus
Calculi remediis;

ILLVSTRI ACADEMIAE
LEOPOLDINO-IMPERIALIS
NATVR. CVRIOS.

PRAESIDI

DN, D. LVCAE SCHRÖCKIO

ARCHIATR. CAESAR.
dicatum

^a
MICHAELE FRIDERICO LOCHNERO, D.
Archiatr. Cæsar.

Editio secunda auctior.

Norimbergæ,

Apud Petrum Conradum Monath,

CIO MDCC XIX.

April Petrus Conradus Monath
Nürnberg
cio dcc xix

ILLVSTRIS CELSE.

INgratissimus merito essem, si prorsus insignia Tua in me merita, silentii peplo involve-rem. Postquam enim Tibi, VIR SVMME, placuit, post obitum B. Hermetis nostri, (cujus Animulæ nunc cœli incolæ æternum bene, corpori vero tot ærumnis, tot calamitatibus defatigato, terra levis sit:) de novo Ephemeridum Directore, cui in colligendis, & publicæ luci exponendis observationibus Academiæ nostræ, cura committi possit, agitare consilia; Illustris Thomasius noster,

- - *Delicium, quod maximus ardet Apollo,
Pectus quod Charites, quod Musas continet
omnes,*

mei mentionem iniecit, Tuique favoris pararium se præbuit; atque ita factum est, ut me immerentem plane, & hac de re ne cogitantem quidem, Adjunctorum Academiae numero inferere, munusque, quod Thomafius noster Amicorum melitissimus jam dudum meruit, mihi conferre volueris. Neque hic adhuc Tuus favor substitit: cum enim Ephemeridum Academicarum Centuriis novis, utinam ex Tuo & Academiae voto excudendis, lubens volensque opem commodassem & operam, in curarum me adsciscere consortium, tandemque Directoris munere, supra meritorum sortem me beare, & tot favoris ac benevolentiae documentis, quibus pene succumbo, cumulare dignatus es. Tantum enim abest, ut dignitates
illas,

illas, quas plena manu liberalitas & affectus Tuus mihi admetitur & confert, promeruerim unquam, unquam sperarim, ut potius me plane indignum æstimarim: humeros certe operi, tenuitatis meæ probe confcius, subtraxissem & digniori cessissem, ni in consummatissimum Tuum iudicium & prolixam liberalitatem peccare, atque labores Academicos mihi collatos subterfugere voluisse viderer. Suscipio igitur, VIR EXCELLENTISSIME, molem negotii, cui me destinasti, summa alacritate, cum nil ardentius optem, quam ut operam, diligentiam, nervos viresque omnes emolumentis Academiæ promovendis impendere, semperque Tua iussa capeffere possim; utque publicum gratissimæ erga Te, VIR SUMME, exstaret mentis *τεκμήριον*, hoc de Parreira brava levidenfe Schediasma offero, & Tuo inscribere Nomini Tutelæque audeo;

A 3

virtu-

virtutum tuarum tam perenne, quam affectus cultusque mei sincerum monumentum. Equidem si fata susceptis laboribus adspirassent, Myrmecologiam meam, cuius synopsis dudum Dec. II. Ann. VIII. exhibui, quæque jam per XX. & plures annos in scriniis latet præli carceres expectans, deprompsissem: cum vero calamitosissimis hisce temporibus, sumptibus & impensis parcant Bibliopolæ, spes omnis de edenda Myrmecologia, in spongiam forte incubitura, irrita est facta. Hanc igitur opellam, ad averruncandum ingrati animi crimen, elegantiori destitutus argumento, interim offerendam censeui, probe licet agnoscam, hanc nitore illo & elegantia destitui, quam Academia nostræ leges desiderant, ingeniumque Tuum cultissimum exposcit; quis enim comiti quid, quis exasciati & limati, quis id, quod derosos sapiat ungues, a me expectet,

pectet, cum omnibus, qui me norunt, notum, totam diem, noctisque sæpius bonam partem, catenatis praxeos sollicitudinibus destinatum esse, ut foetus hic luci expositus inter ejulatus dolentium, inter suspiria ægrotantium, inter lacrymas adstantium adoleverit. Scribendi autem hoc negotium eo tantum fine suscepi, partim, ut Tibi, PRAESES VENERANDE, Academiaeque nostrae splendidissimae constaret, deficientibus licet viribus, voluntatem tamen promptissimam in negotiosissimo otio inserviendi non deesse; partim ut novo hoc munere auctus, lemmatis Academici probe memor, pluribus Dn. Collegis plane otiosis, debili licet lumine, præmonstrarem viam, cotisque vice fungerer,

- - - - - *acutum*
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.

B

Vale,

Vale, STATOR Academiae nostrae, qui si
 justa salutiferae Arti suppeterent pretia,
 debitusque haberetur honos, a Vindeli-
 ciistuis, & tota Germania illud pro-
 meruisses, quod Græcia olim decrevit
 Hippocrati, Darius Democedi, Ptole-
 mæus Erisistrato, Augustus Antonio Mu-
 sæ, Claudius Aruntio, & ut nostris secu-
 lis sim propior, Verona suo Syphilidis
 debellatori Fracastorio. Te, ^{ἄνδρα πολλῶν ἀν-}
^{τάξιον ἄλλων,} Numen Opt. Max. fervet, cui
 pro Tua salute Academia nostra mecum
 vota nuncupat. Vale iterum iterumque

O! & Præsidium & dulce Decus
 nostrum, & favere perge

Tuo

Norimb. ipfis Cal. Februar.
 Anno 1712.

PERIANDRO.

Anni

Nni aliquot jam elapsi sunt, cum Chilizarcha ex Anglorum gente, colico dolore excruciatum, meam sollicitasset opem, non sine doloris acutissimi promtissimo levamine, quem alias diro huic malo obnoxius, per plurimos dies senserat. Pristinæ sanitati restitutus, cum in lumborum regione idea doloris haud adeo acuti superesset, illumque calculi judicarem sobolem, & huic quoque hosti pellendo destinarem remedia, ille ad nutum hætenus obsequiosus sumere renuit, & remedium sic satis generosum ad omnia Calculi Renum & Vesicae mala averruncanda in promptu sibi ipsi jam esse regerit. Me instante & urgente, tandem inquit:

Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi,

in hac, quam mihi simul exhibebat, radice, auribusque meis tunc temporis barbarum nomen adjiciens, Parreiram bravam vocabat. Omnibus, quotquot novum hoc Pharmaci genus monstrabam, & nomen plane ignotum erat & radicis efficacia. Menti obversabatur illud Arati:

Πάντα γὰρ ἔπω
ἐκ Διὸς ἄνθρωποι γινώσκουμεν, ἀλλ' ἔτι πολλὰ
κέρυπται. Τῶν αἰὲν ἐθέλη καὶ ἑσκαυτικά δώσει
Ζεὺς.

Omnia nondum
Ex Jove mortales cognoscimus, occulit ille
Plurima, dum lubitum fuerit, quæ tradet.

Domum redux excussi fere omnes, quos in meo librario penu habui, Historiæ naturalis loculos; sed opem omnem & operam perdidisse rebar, cum altum hac de radice ubique esset silentium. Mancam & mutilam materiæ medicæ notitiam sic expertus, nullam iudicavi Artis cognitionem jucundio rem, quam rerum naturalium ex Indiis aliisque orbis olim incogniti partibus allatarum, ulteriorem disquisitionem, qua sine astu, sine sudore, sine mora venari licet tot abditissima miracula,

& ire per omnes

Terrasque tractusque maris cœlumque profundum,

& perspicue ex istis elicere, quod DEVS sit, & quam immensa ejus Bonitas, tot ac tanta hominibus exhibendo naturæ bona ac dotes. Certe ut militis nomen non meretur, quem quid arma sint, aut quomodo tractanda, latet; sic nec Medici nomine dignum reor, exacta luxuriantis quotidie materiæ medicæ destitutum notitia.

Tandem cum pene desperarem, Dn. Pometus in Libr. Gallice inscripto: *L' Histoire generale des drogues* Libr. II. chap. XIV. p. 69. Radicis hujus descriptionem, Inventores, exhibendi modum, pretium, Iconem, aliaque exhibuit: Cui vero plantarum ordini hæc Parreira brava foret accensenda, luculam accendit exiguam & plane fatuam. Cum enim Parreiram bravam, vitem significare sylvestrem pronuntiaret, quicquid de vite sylvestri a Botanicis annotatum, examini subjectum est. Subiit mentem recordatio uvæ Tamineæ Plinii, quam in Brasilia quoque repertu dari Cl. Bontius in *Histor. Medic. & Natur. Ind. Oriental.* Libr. IV. cap. XVII. affirmat, quæ eadem esse videtur ac cevalchichitique Hernandis, vel vides de la Isla Espannola Lop. de Gornare; sed reperi hic, quod pueri in faba. Sic quoque cum Labrusca virginiana Muntingii, vite vinifera fol. incano subtus, fructu variegato Commelini aliisque, quæ classi vitium sylvestrium inseruntur, res cessit, ut nil plane solatii, pro radice Parreira, hisce ex fructibus obtinuerim.

Cum præterea laudatus jam Pometus Mexicani soli alumnam hanc plantam prodidisset, Mexicanam illam plantarum, Animalium & mineralium

neralium Historiam a Francisco Hernandez in Indiis compilatam, dein a Nardo Antonio Reccho in volumen digestam, denique a Joh. Terentio, Joh. Fabro, & Fabio Columna (proh! quantis in Historia naturali illustranda luminibus) notis & additionibus illustratam Romaeque Ann. 1651. in Fol. impressam, oraculi loco futuram confisus, avide totam percurro. Invenio quidem sylvestrem vitem ceval chicaltic Libr. IV. c. 39. p. m. 128. cujus tamen descriptio ad nil minus, quam Radicem Parreiram bravam quadrat; nec cocoziatl sive luteum Tamatli, urinaria mirabilis dicta, cum nostra radice quoad plantæ structuram & partes externas comparari poterit, licet quoad efficaciam, in affectibus quoque calculosis, Renumque & Vesicae morbis laudem promereatur, cum urinam mire evocet, arenas & pituitosa excrementa pellat, atque quicquid urinariorum meatuum obstruit, expurget & trahat: quod exemplo Episcopi Cordubensis, quem Mantuae Carpentariae gravissima urinae suppressione affectum, hoc remedio veluti per miraculum liberatum ajunt, illustratur. Sic irrito labore hac Mexicana Historia perlustrata, nec volam inveniri, nec vestigium, quo animus sciendi hac in re cupidus satiari potuerit, quod in Johan. Euseb. Nierenbergii quoque Historia naturali, Mexicanas Plantas comprehendente, contigit.

Id quod Mexicana vero negaverat, Brasiliensis tamen naturalis Historia exhibuit. Consului primo Iter Brasiliense Nieuhofii, in quo plurima naturæ reperiunda, quæ frustra alibi quaesiveris, ab aliis plane intacta & intermissa. Ex illo illustris Rajus stupendis operibus Willugbejanis nonnulla intulit, sed maxime dolendum est, hunc naturæ thesaurum ob linguæ, in qua scriptus est, apud nos ignorantiam, & Bibliopolarum incuriam, linguæ hujus libros nobis invidentem, in librariis Tabernis non prostare. Prodiit autem hoc sub titulo: Joh. Nieuhofs gedenkveerdige Zee en Land- Reize &c. beneffens een bondige Beschryving van gantsch Neerlands Brasil, zo van Landschappen, Steden, Dieren, Gevvassen, als draghten Zeden en Godsdiens des Inwonders &c. verçiert met verscheide afbeeldingen, na t' leven aldaar getekent Amsterd. 1682. in Fol. Licet opu-

lendum hoc quoque Brasiliensis Historia naturalis Promptuarium non ex voto illud, quod de Radice Parreira brava quasieram, sed herbam de Cobra tantum p. 205. suppeditavit; ad Pisonis tamen & Margravii volumina ablegabat, & Plantam Lusitanice dictam Erva de nossa Senhora exhibens, digito quasi monstrabat viam ad Caapebam, radicis hujus veram nutriculum; ceu ex sequentibus lineolis, ulteriori & uberiori Planta hujus & radicis examini destinatis, palam fiet. Molimur equidem in illustranda novi hujus Medicaminis Historia, opus partim invisum, cum auribus jam obversetur illud, quod Alexis apud Athenaeum suggerit:

Ἐγὼ μὲν ὀλιγοτέριον, παρορῶμεν συγγενές.

Aliena amamus, proximum contemnimus,

partim haud quidem arduum, plurimis tamen difficultatibus, cum paucos praeuntes habeamus, involutum; nihilominus, uti spero, utile non solum, ob solatium in renum & vesicae morbis affectos redundans, sed & jucundum, maxime cum necessitas urgeat, ut, quo duxius & ferius hoc morbi genus est, mecum

Acrius omnes

Incumbant generis lapsi sarcire ruinas.

PAR-

PARREIRAE BRAVAE

PATRIA ET NOMEN.

P*Atriam* Parreiræ si nosse cupis, terrarum partem illam
 nomino, quo
Primus in ignotum penetravit Americus orbem,
Inventamque suo terram de nomine dixit,
 præcipue vero Provinciæ occidentis hujus orbis nobilif-
 simam pene, at simul crudelissimam, Brasiliam puto, ubi

Alios hominum mores miramur & urbes,
Corporaque humanis fæde distenta medullis,
Infamesque dapes, & qualia fercula fratri
Coxit & immanes Atreus detrusit in artus.
Hic belli laus summa viris, in viscera victos
Condere, & invisos discerpere dentibus hostes,
Ne toti noceant, vel ab ipsa morte resurgant.

Radicis nostræ Planta, secundum Pisonem & Marggravium, hu-
 jus regionis alumna, nec solo semper pingui fertilique gaudet,
 sed arenoso sæpius, inculto, imo frutetis, ut ex Plinii eloquio,
ne sylva quidem, horridiorque natura facies medicina careat, sacra
illa parente, rerum omnium nusquam non remedia disponente, homi-
ni ut Medicina etiam fieret solitudo ipsa. Vocatur lingua Bra-
 filiensi vernacula CAAPEBA, de cujus vocis Etymo plura & certio-
 ra proferrem, si Pegnesi accola, Brasiliensem fluvium Maran-
 haon degustassem. Terminationem *peba* huic linguæ maxime
 familiarem esse, plurima probant verba, e. g. *Accorapeba* pi-
 scis, *Boipeba* serpens, *Jajarapeba* vipera, *Carapopeba* lacertu-
 lus; in regno vegetabili adhuc plura occurrunt: *Ivapeba* fru-
 tex,

tex, *Jurapeba*, *Mandupeba*, *Mandiipeba*, *Vrupeba*, *Vipeba* aliaque. Noli frontem hic corrugare, Lector; extra Latium & Græciam sumus. Non solis veteris orbis populis concessum voces condere, etiam penes Americanos est vis & norma ad placitum sua efferendi; liceat Barlæi festiva verba, quæ in *Histor. rer. gestar. Com. Mauritii in Brasilia* habet, hac in re facere nostra.

An vero vocabulum *Caapebà* cum accentu in ultima, si-
ve *Caapéba* in penultima sit pronuntiandum, latet. Πολυμάθε-
ς & certe Hadr. Relandus in *Dissert. Miscell. P. III. Diss. XII. de*
Lingu. Americ. p. m. 179. ex Grammat. Ling. Brasiliæ. Joseph. de
Anchieta notat, *verba Brasilianorum maximam partem accentum*
habere in ultima. Addo ex *Clar. Marggravii Histor. Brasiliens.*
Libr. VIII. c. 8. p. m. 275. Quæ desinunt in a, partim habent gra-
vem in ultima, & notantur eodem accentu, partim in penultima, &
notantur acuto.

Regnum illud ditissimum Mexicanum

*(Cum nusquam terrarum opulentia tanta,
Ut peregrinari reliquis videatur in oris,
Hæc fixisse statam Regina Pecunia sedem)*

inter reliquas naturæ gazas hanc quoque radicem Brasiliensi præstantiorem, promere, Pometus testis est dans l' *Histoire generale des Drogues* l. c. Si vero ex me nomen verum quis quærat, plane in ancipiti hærens, nil determinare audeo. Plurima certe cum planta volubili diuretica, siue *Itzac caonene pilli* Nardi Anton. Recchi in *rer. Medic. Nov. Hispan. Hist. Libr. IV. c. 24. p. 119.* habet communia, in multis tamen discrepat; eandem plane scenam in *Herba Tlallantlacoa cuit la pilli* Libr. VIII. cap. 34. invenies, de quibus in sequentibus plura. Cum igitur tot difficultatibus res sit immerfa, necesse est, ut veteri me, circa denominationem veræ Plantæ Mexicanæ, Radicis Parreiræ bravæ parentis, expediam formula, & καταλαμβάνω, & χ' ὀρίζω.

Nec Virginia quoque Anglicæ coloniae multitudinem, copia rerum naturalium, soli ubertate, omniumque ad victum & amicum necessariorum frequentia, felicissima Provincia, hac destitueretur radice, si convolvulus Mexicanus Cl. Bannisteri & excell. Plukenetii cum Caapeba Brasiliensi in una eademque classe foret, & forte Cipo de Cobra radix erit, la Racine du serpent à sonette dicta, quam ceu veram contra serpentis hujus morsus panaceam describit, illique easdem, quas Cipo de Cobra, virtutes attribuit, novus Virginiae Encomiastes in Libello Gallice inscripto: *L' Histoire de la Virginie &c. par un Auteur natif & habitant du Pais.* Amsterdam 1708.

Hispani & Lusitani Mexicanæ & Brasiliensis Provinciae Domini, jugum incolis, & rebus nova imponentes nomina, hanc radicem *Parreiram bravam* dixerunt. *Parra* enim in Hispanica lingua *vitem* denotat, hinc *Parra de patio de casa*, vitis compluviata, secundum Aelium Nebrissensem, Interpretem Regium in Dictionario Hispanico. Sic apud Botanicorum Coryphaeum, Hans Sloane, in Catalog. Plantar. Insul. Jamaic. occurrunt, *Parras salvajes* Ovied. Item *Parras sylvestres desta nueva Esppanna, que Ilman de hualchichtic o Totoloctli Xim*: Item *parras como los de Castilla de Juan Gonzales de Mendoza*; quæ denominationes omnes vocem *Parra* agnoscunt matrem, æque ac *Parreira brava*; quam terminatio *era* vel *eira* Lusitanicam prodit: Sic *Erva Cidreira* planta vocatur, quæ citri odorem æmulatur, vid. Piso Histor. natur. Brasil. Libr. IV. c. 57. p. m. 242. *Visqueira* herba, quæ viscositate manibus & vestibus adhæreat; Idem de Facult. simpl. Lib. IV. c. 72. p. m. 105. Causam & rationem, cur vitem sylvestrem dixerint & Hispani & Lusitani, ex Pometo sæpius laudato hauries: *Quelques Personnes m'ont assuré, que cette racine estant dans terre pouvoit des branches charges de feuilles tout à fait semblables à la vigne, qui rempent le long des murailles, ou des arbres. C'est pour ce sujet que les Pourtugais, qui ont apportée de Mexique, luy ont donné le nom de Parreira brava, qui signifie*

en François vigne sauvage ou batarde. Latio donata hæc verba, hunc sensum exhibent : A nonnullis certior factus sum, hanc radicem terræ commissam, & germina & folia protrudere, vitibus, muris & arboribus affixis, perquam similia. Hanc ob rationem Lusitani, qui primitus eam Mexicano solo extulerunt, nomen Parreiræ bravæ imposuerunt, quod vitem sylvestrem vel spuriam denotat.

Ad vocem *Brava* devolvimur. Feroces in lingua Italica *bravi* nominantur, & quia effrenes cicuribus ferociores sunt, ideo Hispani Animal indomitum, nondum mansuefactum Taurum, Equum, Leonem, & id genus alia, *bravo* appellant, secundum Celeberr. Octav. Ferrar. Orig. lingv. Ital. p. 64. 65. Adjungit eruditiss. Menagius nell' origini della lingua Italiana, in lingua Italica vocari *vache brave*, istas vaccas, quæ licet sint domi natæ, semper tamen in sylvis diebus noctibusque permanent, nunquam ad stabula, priusquam hyems ingruit, redeunt, quod in Alpibus quoque Helveticis fieri solet. Hæc denominatio a brutis animantibus deinde ad plantas sponte nascentes sive sylvestres derivata : sic *Nana brava* dicitur Ananas sylvestris apud Marggrav. Hist. Plantar. Brasil. Libr. I. cap. 16. p. 33. *Tujoba brava* & *Mangara brava* Pison. Histor. Brasil. Edit. prim. p. 95.

Mr. Froger dans la Relation du voyage aux cotes d' Afrique, nostram radicem vocat *Para-ayra-brava* : sed nihil moror istam nominis deformationem, quam forte Etymologiæ produxit ignorantia.

Lucidissimum quondam Academia nostræ Leopoldinæ N. C. fidus, Excellentiss. Menzelius, in eruditissimo opere, quod nomen gerit : Πίναξ βοτανώνων & πολύγλωττον & καθολικόν, sive Index nominum plantarum universalis, ad vocem *Caapeba* addit *Perexil do mar* Theatr. Brasil. insimulque Marggravium p. 14. citat, qui Plantæ *Perexil* l. c. quidem sub imagine crythmi marini non spinosi mentionem iniecit, de *Caapeba* autem, quam p. 25. Lib. I. c. 13. describit, ne gry quidem addit, id quod a Pifone

Pifone quoque factum p. 243. Edit. sec. Hæret hic aqua, nec video, quomodo plantæ nimium quantum distantes conjungendæ, nisi nomen forte Caaponga, quæ Perexil do mar denotat, cum Caapeba confusum. Vid. Pison. Edit. 2. p. 243. Posset tamen rem omnem de planta Caapeba & Caaponga sive Perexil do mar dirimere, & extra controversiam ponere, absconditus hætenus naturæ Thesaurus in Bibliotheca Potentissimi Borussorum Regis *avêxdo* delitescens; Theatrum rerum naturalium Brasiliæ, earum nempe, quas Cl. Piso & Marggravius nondum ediderunt. Jussu illa Principis Mauriti Nassovien-sis in Brasilia coloribus oleagineis in Chart. maj. ad viva exemplaria sunt depicta, & ab Excell. Menzelio juxta ordinem Pisonis & Marggravii disposita, IV. Voluminibus inclusa, quorum primum continet imagines Quadrupedum. II. Avium. III. Piscium. IV. Vegetabilium. Utinam exorare se pateretur Regum Sapientissimus, ut hunc Persicas Gazas longe superantem Thesaurum literato orbi impertiretur. Fusius hoc de opere egit Cl. D. D. Erndelius in Epistol. ad D. D. Breynium de Flora Japonica Codice Bibliothec. Regiæ Berolinensis rarissimo. p. 11. seqq.

Synonymon Caapebæ vocabulum est *Cipo di Cobras*. Vox *Cipo*, vel *çipo*, *Cepo* in lingua Lusitanica & Hispanica plantas scanfiles, repentes, clematites, convolvulos, maxime vero vitem designat. Sic *vitis brachiata* Hispanice *Cepo con brachos* audit, secundum Aelium Nebrissensem, & a Gallis quoque *Cep de Vigne*, vitis vocatur. Cum igitur Caapeba nunc vicinas arbores ornate conscendat, nunc humi instar colubri repat, ob similitudinem *Cipo de Cobras*, a Lusitanis nomen obtinuit. Sicuti vice versa serpens çacaboa a Lusitanis *Cobra di Cipo* nominatur, quia colore & figura climaces illas chordarum instar humi repentes æmulatur. Vid. Pison. Histor. natur. Brasil. L. V. c. 1. p. 279. Edit. secund. nam in prima editione nomen *Cobra di Cipo* serpenti Boitiapo imposuit, cum tamen in secunda editione nullam hujus nominis fecerit mentionem in descriptione serpentis Boitiapo.

Derivant nonnulli vocem *Cipo*, *Cepo* & *Cep* à *Capo*, Vete- res enim Latini radices vitis vocarunt Caput Vineæ, uti ex Vir- gilio & Columella elucet. In Legibus XII. Tabularum occur- rit : TIGNOM JVNCTOM AEDIBVS VINEAEQUE CONCAPES NEI SOL- VITO. Vbi concapes, idem est ac si dicas depactum & defi- xum terræ ad vineam sustinendam. Concapes, primicapes, præcapes, deincapes, ancapes, omnia a capite descendunt; ho- die princeps, præceps, deinceps, anceps. Vid. plura apud Sca- ligerum Not. in Pompej. Fest. p. 192. Ingeniosissimus Mena- gius autem originem vocis *Cipo*, *Cepo* & *Cep* a vocabulo *Cippus* deducit, quod antiqua Glossaria *κόμμη* sive Truncus interpre- tantur, dans les Origines de la Langue Françoisse. Nonnullis vox *Cipo*, *vinculorum speciem* designat; inde fortasse est, quod a Gallis Americanas Insulas inhabitantibus omnes scanfiles plan- tæ sepibus & arboribus adrepentes, & agglutinatæ quasi, *Lia- nes* vel *Lienes*, appellentur a voce Gallica *lier*, quod est ligare & vinculis constringere. Cum Botanicorum paucissimi, harum plantarum, quæ nomine *de Lianes* & *Lienes* apud Gallos Ame- ricanos veniunt, meminerint, binos produco testes Historiæ Indicæ naturalis scriptores fulgidissimos Rev. P. Plumier & Dn. Rochefort. Cum vero primus, cujus opus sub Titulo : *De- scription des Plantes de l' Amerique avec leur figures Chart. August. Fol. ex Typographia Regia An. 1693. Lutetia impressum*, ob rari- tatem exemplarium non in omnium manibus sit, consultum duxi descriptionem ipsissimis inferere verbis; maxime cum Caapebam huic Classi expresse inferat.

Les François des Isles de l' Amerique appellent indifferement Lia- nes toutes sortes des Plantes, qui rempent sur les hayes ou sur les Ar- bres, en les distinguant pourtant, ou par leur figures, ou par leur ver- tuë, comme la Liane à serpent, à cause qu' elle est fort efficace contre leur morsure, la liane a dent de scie, parceque ses feuilles sont décou- pées, comme les dents d' une scie; la Liane brûlante, à cause qu' el- le est fort brûlante & caustique, & ainsi des plusieurs autres. Ils donnent

donnent ce nome de Liane à ce sorte de plantes, du verbe *lier*, parce qu' ils se servent de quelques unes, comme de Cordages, tant pour la construction de leurs Maisons, qu' ils nomment vulgairement cases, que pour fortifier les barrieres, & pour plusieurs autres usages. Il y en a pourtant, a qui donnent plus particulièrement le nom de Liane, qui sont celles, que les Caraïbes appellent *Meregovia*, les Brasi-liens *Murucuja*, les Espagnols *granadilla*, & nos François *Fleurs de Passions*, &c. i. e. Galli, qui *Insulas Americanas* inhabitant, si-ne ullo discrimine Lianes vocant, varias ad sepes & arbores re-pentes scandentesque plantas, eas tamen invicem, vel a figura externa, vel ab efficacia & viribus distinguentes. Sic Liane de serpent, Liane serpentum, (ignoscite huic vocabulo Ciceronia-ni Manes) obtinuit nomen, ob virtutes, quas contra earum morsus exhibet : liana ferræ vocatur, quod folia acutos ferræ dentes æmulentur; Liana urens audit, ob vim causticam, quam exferit, & sic de cæteris. Nomen hoc hisce plantis a verbo *lier*, lat. *ligare* inditum, cum nonnullis funium loco inserviant, ab aliis ad construendas ædes, quas vulgo Casas appellant, ab aliis ad obices ponendos, ne quis irruat, aliosque usus destinen-tur. Reperiuntur tamen, qui potissimum Lianæ nomine illas designant plantas, quas Caraïbes, Antillarum Insularum nativî Incolæ *Meregovia*, Brasilienses *Murucuja*, Hispani *Granadilla*, & Galli *Florem Passionis Dominicæ* vocant. Posterior a nobis in rebus Indicis instar oraculi consulendus est vir multum ter-ris jactatus & undis *Dn. Rochefort dans l' Histoire naturelle & mo-rale des Isles Antilles de l' Amerique Edit. second. 1665. Chap. XI. Ar-ticl. 3. p. m. 125.* Il y a plusieurs espèces de bois rempans par terres, & empeschent souvent de courir facilement par les forests. Les ha-bitans des Isles les nomment lienes. Les unes sont en forme de gros Cable de Navire. Les autres portent des fleurs de diverses couleurs. Et même il s' en voit, qui sont chargées de grosses siliques tannées longues d' un bon pied, larges des quatres ou cinq pouces & dures comme l' ecorce du chesne, dans lesquelles sont contenus ces fruits cu-rieux,

rieus, qu' on appelle chastignes de mer, qu' ont la figure d' un cœur, & dont on se sert souvent, apres qu' on les a vuidez de leur poulpe, pour conserver du Tabac pulverisé, ou quelque autre poudre de bonne senteur. Ce que les habitans des Isles appellent Pommes de lienes, est un fruit qui croit sur une sorte de vime, qui s' attache aux gros Arbres comme le lierre. Il est de la grosseur d' un bale de jeu de paume & couvert d' une coque dure, d' une peau verte, qui contient au dedans une substance, laquelle estant meure a la figure & le gôus des Groseilles. i. e. Dantur plures repentium plantarum lignosarum species, quæ arboribus adhaerent, & cursum per sylvas impediunt. Incolæ Insularum Lienes vocant. Nonnullæ harum rudentibus navium non sunt dissimiles; nonnullæ flores varii producunt coloris; nonnullæ quoque repertu dantur, siliquis castanei coloris gravidæ, pedis longitudine, quatuor vel quinque pollicum latitudine, querni corticis duritie; quibus siliquis inclusi fructus illi elegantes, quos castaneas marinas nominant, qui figura cordis gaudent, & quibus pulpa exempta, utuntur ad Tabaci in pulverem redacti errhini conservationem, vel pro receptaculo aliorum bene olentium pulverum. Illud, quod incolæ Pomorum de liene nomine indigitant, fructus est speciei Viminis, magnas arbores instar hederæ ascendentis & adrepentis. Pilam lusoriam adæquat, cortice præduro, viridique cuticula, medulla cum ad maturitatem pervenit ratione saporis, grossularium æmulante. Hæc Rupifortius, qui sub nomine Lienes, ut verum fatear, plantas comprehendit, quæ ad Caapebam nostram plane non quadrant. Propius ad metam & Caapebam nostram Plinius Amboinicus diligentissimus Rumphius, qui repentium fruticum hoc genus, quod P. Plumier & Rupifortius Lienes vocant, *funium sylvestrium* nomine sequentibus delineat Ephem N. Cur. Dec. II. Ann. 3. Obs. XXIII. p. 76. *Per funem sylvaticum, (scribit) intelligo talem fruticem, qui non erectus crescit, sed longo & flexuoso stipite aut per humum serpit, aut per arbores scandit. Hos frutices funes appellamus, qui*
magna

magna copia, & diversa specie in harum Insularum nemoribus luxuriant, quos complectitur Liber VII. mei Herbarii. Eis parem in Europa indicare non possum, quamproxime tamen cum vite pergulana modo crescendi conveniunt, multo tamen longiores, crassiores, & maxima parte absque ramis. Quid aptius ad Caapebam & Parreiram bravam sive vitem sylvestrem scribi potuisset?

Excellentissimus Dn. Valentini in Museo Museorum meminit, radicem Parreiram bravam *Botnam* vocari a B. Paulo Hermannno, Leidenfis Academiae quondam incomparabili Botanico, in Collegio Mat. med. Manuscripto; quod literis humanissimis ad me datis confirmavit. Excellentissimus Dn. Bajerus, in Palaeome nostra Prof. Publ. Collega & Fautor aeternatissimus, qui lectiones illas Hermannianas quoque possidet, legit Botuo Pariera. Interfui huic Collegio, dum studiis Lugduni operam darem, & dictata excepi calamo, curasque posteriores, quas post abitum meum amici collegerant, obtinui, nulla hujus radice mentione facta. Neque in Cl. Henningeri Cynosura materiae medicae Hermannianae, quae nuper in publicum prodiit, de radice plantaue Botna vel Botuo, ac Parreira aliquid reperiundum. Quodsi in vivis adhuc foret *Βοτανικώτατ* & Vir,

*Cujus ab ore juvat, juvat o! meminisse pependi,
Et doctas voces saepius aure bibi,*

lubens de planta hac Botnam vel Botuo, reliquo Botanicorum choro ignota, ipsum consularem.

Retulit tandem Amicus e Galliis redux, Excellentissimum Gothofredum, qui jussu Academiae Regiae Parisinae Parreirae bravae examen suscepit, de voce *Butua* vel *Botuam* omnem diremisit litem. Vix scribi potest, quanto desiderio flagrarim, librum, in quo Historia Actaque hujus Academiae continentur, inspiciendi. Nec enim mihi intermortua Illustrissima Societatis hujus memoria, ad quam ante triginta, & quod excurrit annos, dum Lutetiae degerem, cum amicissimo tunc, nunc beatif-

beatissimo Eifenschmidio, Argentoratensium Archimede, mihi tam felici esse licuit, ut Excell. Hombergio parario, quod grata semper mente recolo, facilis patuerit accessus aditusque; licet non tantam tunc gloriam, quantam nunc, Regia suffragante gratia munificentiaque, acquisiverit. Erecta quippe jam Anno 1666 Regiæ quasi Anglicanæ An. 1663. fundatæ æmula, maximum tamen incrementum Anno 1699. post Riswy-censem Pacem stabilitam cepit, quo Regio jussu ab Eminentissimo Franciæ tunc Cancellario, Dn. de Ponchartrain, cui curam hanc Gallorum demandavit Monarcha, aucta legibus, stipendiis ditata, in meliorem ordinem redacta, noviterque quasi restituta, operam præcipuam conferente ac commodante Illustrissimo Academiae Præsidi Dn. Bignono, Abbate S. Quintini, Consistoriano Comite, cujus Avunculus Magnus Franciæ Cancellarius, quæ fufius recensita leguntur in libro a Dn. Fontenelle Gallice inscripto: *L' Histoire du Renouvellement de l' Academie Royale des Sciences, Ann. MDCXCIX.*

Nec hic substitit favor Regius, sed eo devenit, ut conventus locum Academiae concesserit in Regia Luparæ, stupendo illo opere, quod

*Inceptum a Proavis imperfectumque relictum,
Pacatis LUDOVICVS agens placida otia rebus,
Tantum opus absolvet molemque æquabit Olympo.*

Academiae equidem hujus Regiæ laudibus numerandis nominandisque imparem me esse profiteor: neque enim quisquam, si vel maxime omnes plagas lustraverit, a Gadibus usque Auroram & Gangem, juncta Anglicana Societate Regia, doctiores confessus inveniet, aut qui majori cum gloria dignitatem suam, innumeris variæ eruditionis & naturalis scientiæ documentis editis, tutati sint, ut non immerito inter Academias recenseri possint

*Præcipuas, quas Phæbus habet, quas præ omnibus ultro
Spreto Helicone novemque colunt sua cura Sorores.*

In venerandæ hujus Academiæ Actis Ann. X. p. 78. Edit. Belgicæ, ut ad rem ipsam me convertam, Excell. Gothofredus, cujus Botanica varia observata, his in Actis hinc inde recensita, omne punctum ferunt, examen Parreiræ bravæ, ut modo diximus, ex Academiæ edicto instituit.

Gothofre

Et quidem quod ad cognomen *radicis Botou* sive *Botoua* attinet, vel ut ab aliis effertur *Botjam*, nominis sono delinitus Dn. Gothofredus, eandem quam *Butua* vel *Brutua* Jacobi Zaroni esse asserit. Cui pollicem premit Dn. Joh. Baptist. Chomel. dans l'Abrege de l'Histoire des Plantes usuelles in duodecimo Parisiis edit. p. 192. 193. qui Butuam sive Brutuam Zaroni in Istor. Botanic. An. 1675. Bonon. Italic. edit. p. 59. & *Ambutua* lignum, Tab. XXI. delineatum, & Parreiram bravam matrem agnoscere eandem credit.

Fateor equidem me, simulac nominis Botuæ vel Botjam notitia mihi facta, Zaroni probe inspexisse opus, ac deprehendisse, quoad omnia ab arbore, lignoque ac radice, illic descriptis, Parreiram nostram differre. Perlecta autem iterum Cl. Gothofredi Chomelique sententia, accuratius licet Zaroni descriptionem *Butuæ* vel *Brutua Ambutuaque* perpendens, non tamen menti meæ imperare potui, ut huic subscriberem hypothese. Ne vero mihi soli sapere videar, haud inconsultum duxi, ipsissimam Zaroni delineationem B. L. exhibere, ejusque æquæ cognitioni judicioque rem omnem relinquere. Audiamus, quid

Hic Mystes naturæ arcana parentis
E latebris dias in luminis eruit auras.

Producam autem locum Latiali toga indutum: *Butua* sive *Brutua* in regione Mozambique India orientalis nascitur, planta revera inter rarissimas recensenda, nec, quantum scio, apud alios recensita; & mihi quoque nulla ejus notitia suppetit, quamvis variis prædita virtutibus, quæ exponuntur in Manuscriptis Rev. P. Matthai. Arbor est, quæ in divaricatis radicibus, facta transversim sectione, solis

exhibet imaginem, id quod figura expressa exhibet. Persuasus sum, nemini hoc legenti incredibile fore, arborem hac gaudere qualitate, cui & in nostro climate, simili signatura, licet non tam accurate expressa, repertu detur, alius innascens arboribus, viscus quernus dictus, e quo præter usum medicum in officinis Pharmaceuticis quotidie obvium, corona vulgo precaria dicta adornantur, nomine coronarum e ligno solis factarum cognita.

In Museo meo lignum quoddam nomine Ambutua asservatur, nominis sono ab hætenus descripto parum vel nihil, uti judico, discrepans. Lignum formæ rotundæ, sed imperfectæ est, cortice subtili, coloris castanei obscurioris tectum, quo detracto lignum per longitudinem striatum apparet carnei coloris & argentei ob lineas quasdam interfecantes sibi conjunctas, facile tamen separabiles, visuque gratissimas. E variis componitur tunicis, totidem quasi cannas exhibentibus, quarum una alteri superimposita, initium e medulla sumentes, quam secunda ambit, hanc tertia & successive alia, secundum ligni crassitiem. Lignum dissectum in meditullio varios exhibet fibrarum flexus, sive elegantem texturam telis aranearum, quæ in domibus & palatiis majoribus reperiuntur, non absimilibus, ut e figura aeri incisa elucet. Et hoc forte lignum erit arboris superius descriptæ, quippe cum hæc in radice solis figuram repræsentet, haud difficulter quis colliget, in arborum ramis alteram, non valde diversam figuram reperiri, præcipue cum eodem ferme nomine gaudeat. Hoc ligno, si fides, qui illud mihi attulit, Rev. nempe P. Johannes Antonius Montecuculi e Capucinorum ordine, sæpius in hoc opere a nobis laudatus, habenda, Indi utuntur ad resolvenda maturandaque apostemata interna, & temperandam sanguinis acrimoniam in substantia pulveris; in aquæ vehiculo exhibetur, impastatur pariter cum lacte, & apostematibus externis applicatur. Masticatum saporis est amari, junctæ quadam acrimonia.

Apud eundem Zanonum nel Pendice sive in Appendice ex schedis R. Patr. Marchæi supra allegatis p. 209. hæc referuntur: Reperitur in Mosambic arbor, vocata Brutua, cujus radix est magnæ æstimationis, (corticem habens subnigro colore, intus vero sub-

albo)

albo) quibusdam circulis seu partibus veluti musculis compacta, & gravis est, non levis, cujus virtus mirabilis est ad apostemata resolvenda, si tantillum de ea in potu sumatur. Putant, quod hæc radix sit illa, quæ vocatur RANGAIRE, vulgo MANIKAL, magnæ pretii & virtutis.

Abfit, ut his a Zanono relatis subscribam, & Parreiram bravam, ac Butuam, Brutuam Ambutuamque unam pronuntiem eandemque. Quicumque rem sagaciter investigabit, & pressius comparisonem instituet, mecum reputabit, toto coelo eas differre. Nolo equidem de Patria movere litem: Butuæ enim Zanonus Mosambique esse asserit, Africae secundum R. P. Maffejum Hist. Indic. Lib. III. tractum, olim *Prasium Promontorium* nominatum, cum ad unum omnes, qui Parreiræ bravæ hætenus meminere, Americanæ originis pronuncient. Plurimum pro me militat maxima, quæ binas plantas intercedit, discrepantia, structuræque diversitas, quæ causa est, ut Butuam sive Brutuam & Ambutuæ lignum Lectoris oculis exponere decreverim, crisi illius expectaturus, an cum Parreira brava ullo modo conveniat.

Arbor est Brutua sive Butua; Parreiræ autem nomen ipsum vitis vel scanfilis plantæ progeniem facit. Nec cannulæ Ambutuæ compagem in radice Parreiræ, nec Butuæ radicis Solis æmulam imaginem, nec aranearum telis simile textile unquam quis deprehendit. Certe vocis Butuo vel Butuæ, Botjam & Butuam sono allecti Viri Clarissimi ad Zanoni Butuam conversi sunt. An felici omine, penes Lectorem sit arbitrium.

Ad nominis Botjam vel Botnam aliam, & Parreiræ convenientiorem & propiorem originem nos conjectura duceret, modo Patria radicis hujus locum relinqueret. *Buto* vel *Budo* in Sinenfi vel potius Japonica lingua *vitem* denotat viniferam, *jam* vel *jama* autem *sylvestrem*, ut *Budojama* & contracte *Budjam* vel *Butjam* sit ejusdem plane significationis ac Parreira brava, a qua voce corrupta Butnam & Butua, nata videtur. Sed hæc omnia exinde fluunt, quod non constiterit, Parreiræ na-

tales in Caapeba esse quærendos, quod a nobis modo erit demonstrandum. Illustriss. Hans Sloane in Parte prima Prodro-mi Histor. natural. Jamaicae sive Catalogo plantarum Insulae Jamaicae, convolvulum Brasilianum flore octopetalo monococ-cum, quem eandem ac Caapebam plantam esse Excell. Rajus credidit, *Velvetleef* appellari, & in frutetis circa urbem St. Ja-go de la Vega Insulae Jamaicae reperiri asserit.

Parreira vel potius *Perreira* familia inter maxime illustres Lusitaniae splendidissima est, imo quod omnem gloriam superat, hodiernae Regiae Familiae Lusitanicae per conjugem *Beatricem de Perreira*, *Nunii Alvarez de Perreira* filiam, stirpis *Bragantina* Satori, *Alphonso Duci* hujus Domus primo nuptam, originem & incre-mentum dedit.

Ex eadem *Bragantina* stirpe prodeuntes *Comites de Tentugal* *Marchiones Ferreira*, nomen *Perreira* assumerunt; & primus quidem *Nunius Alvarez Perreira de Melo III. Marchio de Ferreira*, cujus Nepos *Nunius Alvarez Perreira de Melo & Portugal*, Du-cis dignitate a Johanne IV. Rege auctus, eaque tunc *Cadavalensi* annexa est, quæ in *Castrensis* familiae ditione olim fuit, & per matrimonium *Johanna de Castro* cum *Ferdinando I. Bragantia* Duce in hanc transiit.

Hujus inter Proceres Lusitanicos eminentissimæ familiae Fi-lio natu maximo *Ludovico Perreira de Melo*, Petrus II. Rex cum dignitate Ducis de *Cadaval* filiam suam naturalem nuptui loca-vit, cumque is præmature vita caruisset, Fratri ejus *Jacobo Per-reira de Melo*, in Ducis pariter *Cadavalensis* titulum thalamum-que succedendi, potestatem dedit, quo is æque ac ille sterili fructusque usus est. E naturalibus liberis superest *Nunius Al-varez Perreira* ecclesiastico mancipatus vitæ generi, Rector Uni-versitatis *Conimbricensis*, peripatetica olim Philosophiæ in-stauratrice celeberrima.

Perreira nomen in historia literaria quoque inclutum, cum plures viri eruditione fulgidissimi hoc cognomine super-biant.

biant. *Benedictus Ferdinandus Perreira Valentinus*, Societatis JESU Theologus, editis *Commentariis in Genesin, Exodum, Danielelem, Epist. ad Romanos & Apocalypsin*, uberrimis orbi literato notissimus.

Benedictus Perreira Borbensis Lusitanus e S. J. modo laudati Benedicti Fernandi e Sorore nepos ; Eborensi in Academia humaniores docuit literas , post & Theologiam e cathedra primaria ; emeriti tandem privilegio donatus ; hinc Theologus & Philologus elegantissimus, cujus ingenii foetus prostant : *Commentarius in Horatium duobus Tomis. Liber de moribus gentium omnium tam veteribus, quam recentibus. Liber Problematum*, qui inscribitur: *Pallas togata & armata*. Scripsit porro, teste Cl. Franco de Frankenau in *Sacr. Themid. Hispan. arcan. Sect. XII. §. 43. p. 192. Promptuarium resolutionum universæ Theologia moralis*, cujus dein ad exemplar condidit : *Promptuarium Resolutionum universi Juris Lusitani*. Ejus pariter ingenii foetus est, *Liber de Jure Academico Olyss. An. 1661. impressum* ; quod Lipenius, nescio qua fide, Eboræ impressum esse tradit ; Antonius vero in *Biblioth. Hisp. nov. App. T. II. p. 284. inter Manuscr. numerat*.

Bartholomæus Perreira, itidem S. J. Theologus, decem libris *de Persecutione Japonica*, totidemque de morte *Francisci Pacieci, Provincialis in Japonia*, adornatis, ut & *Commentar. in Tobiam* famam promeruit.

Franciscus Caldes Perreira de Castro tractatum elegantissimum conscripsit *de Jure emphyteutico*, cujus filius *Gabriel Perreira de Castro Lusitanus*, Bracaræ in urbe Episcopali natus, ordinis St. Christi Eques & post obita varia in republica patria munera Curiae Olyssiponensis Senator, vernacule *Desembargador dos agravios da Caza de supricacano*. Ejus sunt : *Decisiones supremi Senatus Portugalliae. De manu regia tractatus*, in quo omnium legum regiarum, quibus Regi Portugallia in causis Ecclesiasticis cognitio est, ex jure, Privilegio, consuetudine sive concordia, sensus & vera decidendi ratio aperitur. Liber Philippo IV. Hispaniarum Regi inscriptus. Elegantissimo carmine

patria lingua elaborato, cui nomen præfixum: *Ulysses sive Lisboa edificata*, Lauream inter Lusitanos Poëtas obtinuit; cave tamen, carmen hoc cum alio ejusdem inscriptionis, quod Lusitanus alius Poëta, magni nominis & famæ, *Antonius de Sousa Macedo*, in publicam emisit lucem, confundas.

Georgius Gomez Perreira, *Methymna Duellensis Hispanus*, Philosophus acutissimus, medicus expertissimus, *Antoniana Margarita*, elegantissimo certe opere edito, inter seculi sui viros principes conspicuus. His e fontibus illustrem Cartesium plurima hausisse, imprimis de brutorum sensibus & anima mutuum esse, Cl. Borrichius hariolatur.

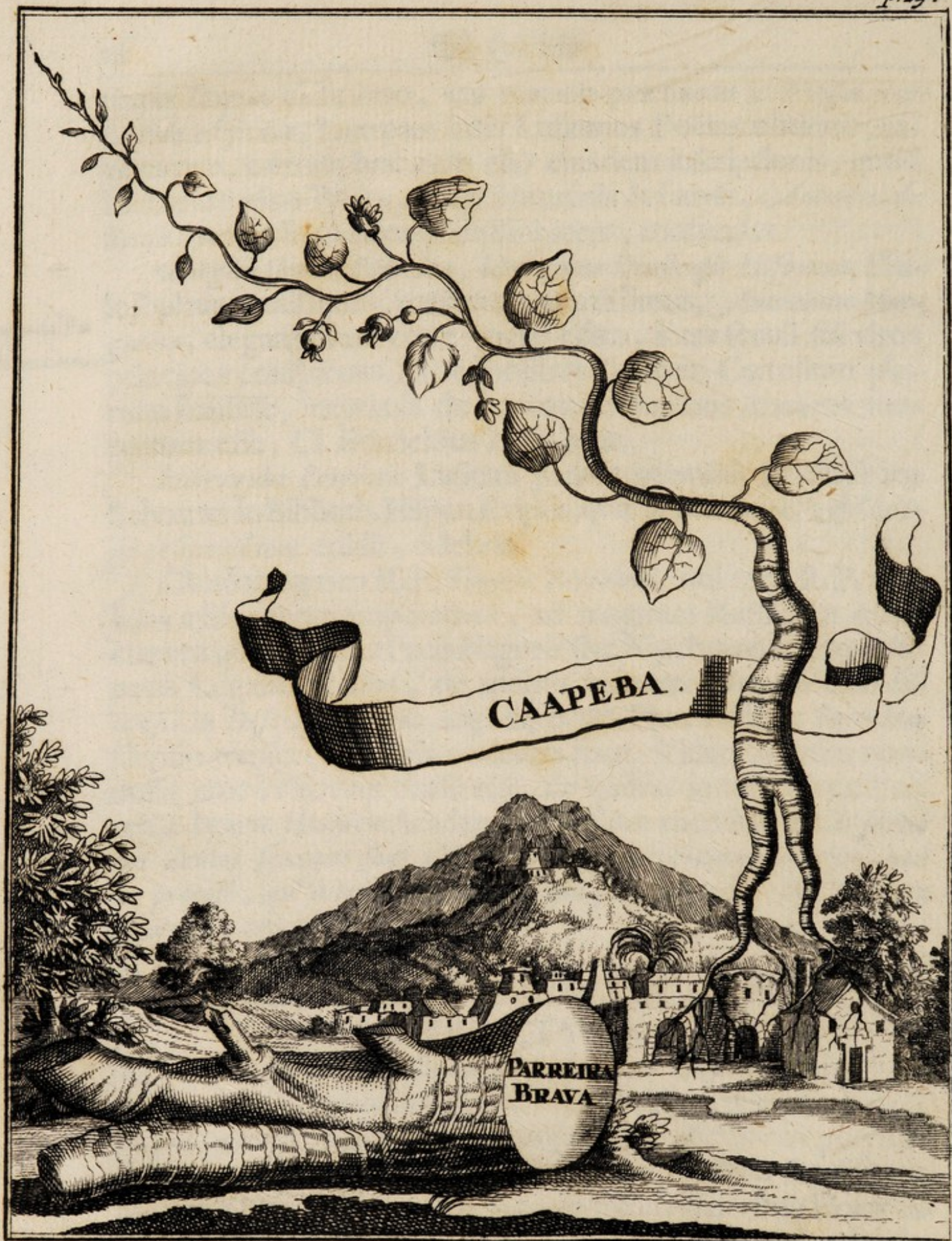
Hieronimi Perriera Lusitani pariter meminit Doctissimus Schottus in *Biblioth. Hispan. scriptis*, quæ de *Sacramentis & Christi resurrectione* edidit, celebris.

Claudat agmen R. P. *Thomas Perreira*, qui cum R. P. *Gerbillon* a Sinensium Imperatore, ad magnum Russorum Avtoratorum ad Tractatus Pacis Nagovii sive Nipchou An. 1689. institutas Legatus missus, de quibus videatur *Dionysius Chao Sinensis in Descript. Patriæ*, cap. 24. p. 186. Plures adhuc *Perreiras* silentio transeo, ne copia molestus fiam. Videntur enim nonnullis hæc ex eorum classe esse, de quibus in recensione *Parreiræ* bravæ *Historia Academiæ Parisinæ* meminit: *Ces sortes des doutes sçavans sont plus propres à faire honneur à celui, qui les propose, qu'à instruire ceux à qui sont proposé.* Ad utiliora calamus convertimus.

PARREIRAE PLANTA, ORTVS, STRUCTURA.

Nominum cortice diffracto, πρὸς ἔργον ἐξεργάμεθα, plantam ipsam intimius inspecturi. Cum Asia, Africa & America, in nostram migraverint Europam, præsertim in polydædalos cultissimorum regnorum hortos, ut prioris seculi Botanicis opus esset filo Ariadneo, ne in diffusissimo hoc Floræ labyrinthin-

byrintho hinc inde impingerent, & aberrarent, dolendum fane, in nullo Europæ viridario hanc *Caapebæ* plantam adhuc comparuisse; ut *Malpighiana* & *Grewiana* methodo, in ejus natales & structuram examen institui posset. Erimus igitur *Marggraviana* & *Pisoniana* descriptione contenti, cum vix ac ne vix quidem desiderare amplius quid queamus.

Est ergo, secundum Pisonem Edit. I. Libr. IV. c. 54. p. 94. Caapeba planta Clematiti non absimilis, (Edit. II. Libr. V. c. 19. p. 312. Clematitem sarmentosam vocat) quæ tenaci ac prælongo sarmento, nunc vicinas arbores late ascendit, nunc humi instar columbris repit; addit in Edit. sec. libr. IV. cap. 66. p. 261. & p. 312. ob similitudinem partim, partim ob insignem efficaciam antidotalem serpentibus inimicam, Cipo di Cobras sive convolvuli columbrini nomen indiderunt Lusitani. A Marggravio Histor. plantar. Brasil. libr. I. c. 13. p. 25. nude tantum vocatur planta scansilis.

Caulem Marggravius solus describit, nempe *caulibus teneris, rotundis, viridibus, admodum lentis.*

Quod ad *Folia* attinet, est, secundum Pisonem, *folio tenuissimo rotundo, lateque semper virente, (addit in Edit. sec.) seorsim posito in caule nunc orbiculari, nunc cordis latioris figura, superius dilute virescente, inferius albescente.* Cl. Marggravius rem fusius declarat: *Folium quodlibet, inquit, seorsim positum in caule, in suo pediculo rufescenti duos digitos longo, & in exortu paululum excurvato, orbiculare vel cordis latioris, ubi pingitur, figura, consistentia, folio perfoliatæ similis, superius dilute virens, inferius albescens, in quibusdam plantis folia omnia sunt rotunda.*

Ad *pediculum* procedimus. Piso *foliorum pediculos rufescentes pronuntiat.* Marggravius insuper addit, *pediculus folii ejusque non inseritur in simbriziam seu extremitatem folii, sed plus dimidio digito ab ora versus medium folii, ut fit in Nasturtio Peruano.*

Florem nunc exhibemus. In prima Pisonis editione altum plane de flore Caapebæ silentium. In editione autem secunda hæc de flore pronuntiat : *Ad pediculos foliorum rufescentes, flores pallidi flavescentes proveniunt.* Si Marggravium inspiciamus, dilucidiora circa florem promit : *Ad pediculos foliorum etiam pediculus provenit sesquidigitum longus, flosculum sustinens pallide flavescentem, octo foliis constantem hoc modo, quatuor superius apposita sunt parva, obrotunda, his substat amplum obrotundum, adhuc magis inferius tria parva alternatim posita.* Addunt denique ambo, plantam Mense Julio florere. Provenit autem sponte & voluntarie absque ulla sollicita hominis cura, & tamen crescendi attingit terminum.

Semen, secundum Pisonem in prima editione, fert magnum coloris rosacei, e capsulis (lupulo similibus) prominens. In editione secunda annectit : in summitate pediculi granum profert magnitudine parvi pisi, figuræ ovalis, interius viride, hinc rubrum, quæ ex Marggravii descriptione sunt mutuata, qui insuper hoc attulit : in summitate pediculi inter quatuor superiora foliola, granum provenit magnitudine parvi pisi &c.

Ad principem schediasmatis partem & præcipuum argumentum nunc ordo nos ducit, radicem nempe *Parreiram bravam* & *Raiz de nossa Senhora*, quæ cum una eademque sit, Caapebamque plantam matrem utraque agnoscat, pro duabus tamen diversis jam tempore Pisonis habita, & nunc quoque ab aromatariis, quos barbaro vocabulo Droguistas vocant, (a Gallica voce Drogues, non autem ex Germanico vocabulo *Betrug* / quod Nobil. D. ab Hörnigk placuit) venditur, cum nullum plane, nisi ratione ætatis & exinde dependentis magnitudinis, fibrarumque duritie discrimen subsit. Cum igitur juvencula adhuc sit, & sarmentosa & tortuosa coloris e cineritio nigricantis, digitalis crassitie, & ut Wormio in Museo placet, quinque unciarum longitudinis, strigosa tam in-

terius

terius quam exterius, Rayz de nossa Senhora, & Cipo de Cobra vocatur.

Cum autem jam plane adolevit, nigricantis coloris, sæpius brachium adæquat, quale frustum radicis hujus apud solertissimum nostrum Pharmacopœum, Dn. Dietericum, inspicere licuit, & tunc Parreiræ bravæ nomen gerit. Cutis radicis aspera est in utraque; quas tamen in ejusdem superficie externa eminentias Pometi icon exhibet, non in omnibus reperiuntur. Videtur autem cutis utrarumque radicum, ceu reliquæ plantarum cutes, constare e duobus generibus, parenchymatico altero ex cellulis & bullis, altero lignoso ex vasis tubulosis constructo, quæ omnia armato oculo intuenti optime patent, ita ut, secundum Excell. Rajum, cuticula vel cutis nihil aliud esse videatur, quam vetus cortex exarescens & contractus, novo quotannis subnato, quemadmodum spoliū serpentis, quod quotannis exuit, ejusdem exarefacta cutis existit.

Cortex cuti agglutinatus ex duabus quoque partibus coagmentatus, parenchymatica nempe & lignosa. Immisi aquæ fontanæ radices, ut eo melius & intimius constructionem rimari possem: nec destituit successus spem, nempe corpus summe porosum, dilatabile, &, nisi omnia me fallunt, spongiæ per omnia simile, armato oculo intuens conspiciebam; pori sphæricæ figuræ, & massa cellularum & bullularum minutissimarum, spumam cerevisiæ vel albuminis conquassati ovi æmulabantur: visui se minus subduxerunt hæ bullæ, aqua, cui immerse erant, turgidæ, in arida radice transversim secta, quod experimentum Excell. Grew placuit. Has cellulas bullasque quis receptacula liquoris & aëris esse neget? vel utriculos in se mutuo hiantes, & pervios secundum ingeniosissimum Malpighium. Per alteram corticis lignosæ partem vasis succiferis constantem, liquor quoque circulatur & aër. An vero ad se invicem accedant, & iterum reflectantur, nul-

las tamen dent inter eas Anastomoses, secundum Cl. Grevv, sed unumquodque filamentum unum & simplex vas fit ab imo ad summum continuum, non ramosum, cavitate ab imo ad summum æquali, in frustis radicum, jam longo tempore affectis detegere haud licuit.

Lignea radice pars iisdem quoque partibus constat, (1.) parenchymate nempe, seu utriculis in radios diametrales a circumferentia ad centrum tendentes, dispositis, ut in transversa sectione patet. (2.) Fibris ligneis seu vasis succiferis duum generum, (quod in corticis quoque vasis notandum) nimirum vel lympham deferentibus, vel succum lacteum, aliumve plantis peculiarem, seu ut vocant specificum. (3.) Fistulis aëri excipiendi & derivando destinatis sive tracheis, de quibus Cl. *Malpighius* annotat, quod in radicibus plerumque majores & magis patentiores sint, quam in ramis & trunco.

Medulla, quæ secundum *Excell. Rajum* in nonnullis radicibus deest, nostra non caret; quæ ex utriculis quoque componitur, iisque magnitudine & figura diversis, quibus vasa aliquot succifera interdum admiscuntur; adeo ut medulla, ex mente Cl. *Raji*, aliud nil esse videatur, quam rete quoddam mirabile, seu infinitus fibrarum minutissimarum, mirabili ordine complicatarum numerus. Sed secundum *Euripidem* *ἡ ἀξιόβωτος αὐτὰ ὀνόματι λαν*; non subtiliter ista tractabo nimis; cum jam in Anatome Radicum omnia summa cum laude exhausserint, curiosissimi *Malpighius*, *Grevv* & *Rajus*.

De sapore alius dicendi locus supererit, ubi de *Parreiræ* viribus & efficacia. Delectum radice pretiumque *Dn. Pomet* nobis suggerit dans l' *Historie des Drogues*: Pour ce qui est de son choix, Mr. *Thevard* m'a assuré, que celle de Mexique estoit beaucoup meilleur, que celle de Portugall. - Ils le vendent en Portugall dix teston la livre, qui sont environ cinq livres de notre monnoyes. i. e. Ad delectum quod attinet, *Dn. Thevard* me certiores reddidit, Mexicanam Lusitanicæ præferri.

Lusi-

Lusitani libram decem testonis sive quinque Francicis libris vendunt.

Quæ de duplici radicis Parreiræ specie habent, attentionem merentur. Sic enim Acta Historiæ Academiæ Parisinæ: *Vidit Dn. Gothofredus binas Parreira bravæ species, si modo colorum differentia sola ad duas species dispendendas sufficit. Prima & quidem maximæ usus, externe bruni coloris est, interne autem brunæ flavescens.*

Secunda species externe albicat, interne ad flavum citreum colorem accedit. Hæc ipsa adhuc recens carnei coloris est, & successu temporis pallet. Ambæ sunt substantiæ duræ, porosa & spongiosa: gustu gaudent amaro levius, immixta aliquantulum dulcedine liquiritiæ amula. Crassitiem sæpius pollicis habet.

Si, quæ sentimus, nobis libere pronuntiare licet de binis speciebus, Raiz de nossa Senhora & Parreira confunduntur, id quod e viribus in fine annexis patet. Nec mirum, cum jam Pisonis tempore pro diversis habitæ, licet Caapebam unam matrem agnoscant, nec aliter quam ætate indeque dependente magnitudine fibrarumque duritiæ & colore discrepent.

PARREIRÆ CHARACTER ET GENVS.

Jam vero cum plantarum certi sint ordines, earundemque una classis alteri subsit, adeo, ut velut ad cohortes revocari possint singulæ, cui ordini planta hætenus quoad omnes partes illam constituentes, easdemque visui obvias, a nobis delineata inferenda sit, nunc edisseram. *Vitis* quidem *sylvestris* designatur nomine, cum tamen nil nisi nudum nomen possideat, ad arbores bacciferas tetrapyrenas (cui classi a Cl. Botanici studii principibus, *Rajo* & *Hermanno*, vites inseruntur,) referri nequit.

Clematiti non absimilem pronuntiavit Piso Edit. II. Libr. IV. sed cum secundum Floræ illud delictum, amicissimum Collegam *Helianthum* II. notæ genericæ & spec. Clematidis sint semina ad singulum florem plura, compressa, rotunda, caudulis plumosis in extremitate notata, ac in capitulum congesta, flores perfecti uniformes, tetrapetali, vid. *Flor. Noriberg.* p. II4. quomodo hæc ad *Caapebam* aptari possint, non video; quod forte Pisoni suboluit, hinc Libr. V. edit. secundæ nomen convolvuli colubrini imponens, huic plantarum ordini *Caapebam* immittere gestit, sed quo successu & omine, illi judicent, quibus secundum modo laudatum *Cl. Volkamerum* notæ genericæ & specialiores convolvulorum sunt semina vel angulosa, subrotunda, vel oblongiuscula, pericarpio membranaceo tricapsulari, ut plurimum rotundo inclusa, ita ut in singulo loculo, modo bina, modo terna foveantur. Flores perfecti uniformes, monopetali margine ut plurimum integro, excepto convolvulo pennato, cuius flosculi in quinque lacinias divisi. Ad semina quod attinet, quam longe distent a convolvuli seminibus, pericarpio membranaceo tricapsulari ut plurimum rotundo inclusis, patet, cum ex Marggravii & Pisonis delineatione in summitate pediculi inter IV. superiora foliola granum proveniat magnitudine pisi parvi, figuræ ovalis, interius viride, hinc rubrum. Ad Flores quod attinet, ut plurimum in convolvulis uniformes, monopetali & secundum *Cl. Rajum* campanulati, margine integro & plerumque reflexo; *Caapebæ* flos vero octo ex descriptione Marggraviana foliis constat, e quibus IV. superius apposita sunt parva subrotunda, his substat amplum subrotundum; adhuc magis inferius tria parva alternatim posita, quæ heteroclita florum in *Caapeba* figura, ab omnibus plane convolvulorum speciebus abhæret. Plura & uberius de convolvulorum differentiis & gyrorum dextrorsum & sinistrorsum se torquentium structura nosse qui cupit, perlegat quæso eruditissimam & omni curiositate

*Butia overo
Brutia Arbore.*

*Ambutua
Legno.*

Plumerianae
Caapebae
 structura

Clematis baccifera glabra et viollosa
 rotundo et umbilicato folio.

tate scatentem *Helmstadiensium Mathematici Clar. Dn. Wagneri Dissert. de Gyris convolvulorum An. 1705.* habitam.

Nil igitur *Caapeba* cum convolvulis commune habebit, quippe floribus & semine ab hac classe desciscit, præterquam quod caulibus scandat & repat. Ab *Illustri Rajo* *Caapeba* inter plantas anomalas refertur, & tandem definitur, quod sit: *Convolvulus Brasiliensis flore octopetalo, monococco.* Oper. Botan. Tom. II. Libr. 28. sect. 3. cap. 2. p. 1331.

Reverendus *P. Plumier*, Ordinis Minorum in *Provincia Francia & apud Insulas Americanas Botanicus Regius*, qui tribus diversis temporibus hanc olim orbis incogniti partem, Botanici studii amore adiit, in *Tractat. de Novis Plantarum Generibus*, hanc plantam tanquam incertam, peculiari classi novoque generi inferit, tres *Caapebæ* species recensendo. Sed cum hoc *Caapebæ* novum genus tantum distet a *Pisoniana* & *Marggraviana* hætenus recensita descriptione *Caapebæ*, quantum æra lupinis distant, non amplius animum subit admiratione, cur *Celeberrimus D. Hans Sloane*, *Botanices gloria nulli secundus*, quondam *Ducis Albemariæ, Insulæ Jamaicæ Gubernatoris Medicus*, in *Catalogo Plantarum Insulæ Jamaicæ, sive Prodomo historia naturalis prædictæ Insulæ* Part. I. p. 85. anceps hæreat, an *clematis* baccifera glabra & villosa rotundo & umbilicato folio *Rev. P. Plumier*, sit una eademque ac *Caapeba Pisonis & Marggravii*?

Vt res clarior evadat, lucis & litis gratia, si pote, decidendæ, consultum duxi *B. L.* oculis & menti *Plumerianam* *Caapebæ* descriptionem objicere. Sic autem ille dans la description des plantes de l'Amérique : Cette plante couvrent toutes les hayes par ses sarment, qui sont menus, souples, ronds, unis, & qui poussent alternativement à chaque nœud, (qui sont assez proches les uns des autres) une feuille & rarement deux : ces feuilles sont presque ronds, & quelquefois de la figure d'un cœur emoussé : elles ne sont pas attachées à leurs pedicules immédiatement par le bord, mais un

peu plus par dessous le dos ; leur grandeur est indéterminé ; il y en a qui sont grandes , comme la paume de la main , & d' autres beaucoup moindres : elles ont quelques nervûres tant soit peu eslevées , qui sortant de l'insertion du pedicule , s' etendent de la & de çà par la feuille , enfin elles ont beaucoup de rapport aux feuilles de l' Aristolochie ronde , tant par leur figures , que par leur consistance.

On en trouve de deux especes , l' une est tout a fait lisse , & c' est la plus frequente , l' autre a ces feuilles cotoneuses & blanchâtres , mais elle est plus rare ; on peut y ajouter , une troisieme espece , que j' ay souvent remarquée dans l' Isle St. Dominique , dont les feuilles sont attachées immédiatement a leurs pedicules par le bord. Les unes & les autres poussent des branches fort menuës du meme endroit d' ou sortent les feuilles : elles ont environ demie pied de long , & sont couvertes des feuilles beaucoup plus petites , que les premiers , qui s' entrecouvrent souvent les uns , les autres & composent comme la Cheûte d' un feston. Du fond de chacune des ses feuilles , il en sorte une petite grape de fleurs blanches , fort menuës , & composée de quatre petites feuilles pointuës ; apres qu' elles sont passées , il y vient des bayes rouges comme du Corail , & grosse comme la semence de l' orobe ; on le prendroï pour des bayes de nos Cheurefeuilles , car elles en ont la grosseur , la couleur , & la consistance , & elles pendent en bas en façon des petites grapes. On appelle cette plante dans nos Antilles , & particulièrement dans la Martinique Liane de serpent , a cause de la grande vertu , qu'elle a pour guerir les morsures des serpents , & parceque le contour de ses feuilles representent le plan de la teste de ces animaux. C' est la Caapeba des Brasiliens l' Erva di nostra Senora , herbe de nôtre Dame , Cipo de Cobras de Portugais de Marggrave livr. 1. chap. 18. Quæ Latine ferme

„ sic efferri possent: Planta hæc omnes pene sepes farmen-
 „ tis suis tenuibus , flexilibus , rotundis , conjunctis tegit qua-
 „ si & occultat ; quæ sarmenta per alternas vices ad nodos
 „ sibi invicem satis contiguos folium , raro duo protrudunt,
 „ hæc folia rotunda ferme , sæpius ad figuram cordis retusi

„ acce-

accedunt; pediculis proxime non per foliorum extremitates, sed paululum infra dorsum connectuntur. Magnitudo foliorum non sibi semper respondet, cum palmæ manus magnitudinem sæpe attingant, longe minora alia. Nervulos paululum elevatos habent, qui ex pediculi implicatione prodeuntes, hinc inde per folium sese extendunt, ita ut ratione figuræ & consistentiæ plurimum ad Aristolochiæ rotundæ folia accedant.,,

Binæ repertu dantur species, una plane glabra, quæ frequentior occurrit, altera foliis lanuginosis & albicantibus gaudet, quæ rarior; hisce duabus quoque tertia conjungenda, quam sæpius in Insula St. Dominici reperi, cujus folia per extremitatem & foliorum oram proxime pediculis connexa. Vtraque ramusculos, ex eodem, quo folia progerminant loco, emittit; dimidii pedis longitudine, minoribus foliis, quam priora coopertos, quæ foliola se mutuo contegunt & pendentem encarpum oculis exhibent: ad extremitates horum foliorum parvulæ quasi uvæ ex flosculis albicantibus, tetrapetalis, acutis, constantes prodeunt; his deciduis baccæ rubræ corallium æmulantes, magnitudine seminis orobi succedunt; pro caprifolii nostri baccis quis fumeret, cum crassitie, colore, & consistentia vix discrepent, & parvarum uvarum instar propendeant.,,

Infulis nostris Antillarum, præcipue incolis Insulæ Martinique Liane de serpent audit, ob eximias, quas in moribus serpentum suppeditat vires, & quod ambitus foliorum serpentino haud dissimilis sit capiti. Hæc planta Caapeba est Brasiliensium, Erva de nostra Senora, herba divæ Virginis, Cipo de Cobras Lusitanorum Marggravii Libr.I.c.13.

In Tractatu de novis Plantarum Americanarum generibus p. 33. ulterius Rev. P. Plumier progreditur, & distinctè characterem generis ex florum & fructuum constitutione sequenti descriptione & schemate exhibet:

Caapeba

Caapeba (scribit) est *Planta* genus flore rosaceo, quatuor scilicet petalis in orbem positis constante, sed sterili, e cuius medio surgit pistillum *C. planum*, orbiculare & umbilicatum. Embryones autem *D.* in eadem planta a floribus separati nascuntur, abeuntque deinde in baccam *E. mollem*, sphaericam, & semine foetam *F. rugoso D.*

Caapebae species sunt (1.) *Caapeba folio orbiculari, & umbilicato levi.* (2.) *Caapeba folio orbiculari, umbilicato tomentoso.* (3.) *Caapeba folio orbiculari non umbilicato.* Haftenus Plumerius. Hæc si probe cum Marggraviana & Pisoniana *Caapebae* descriptione conciliare aliquis posset, certe μέγα νείκε (ut cum Ascraeo vate in Theogon. dicam) ἐπιταμένως καταπύσει, magnam litem scienter sedabit.

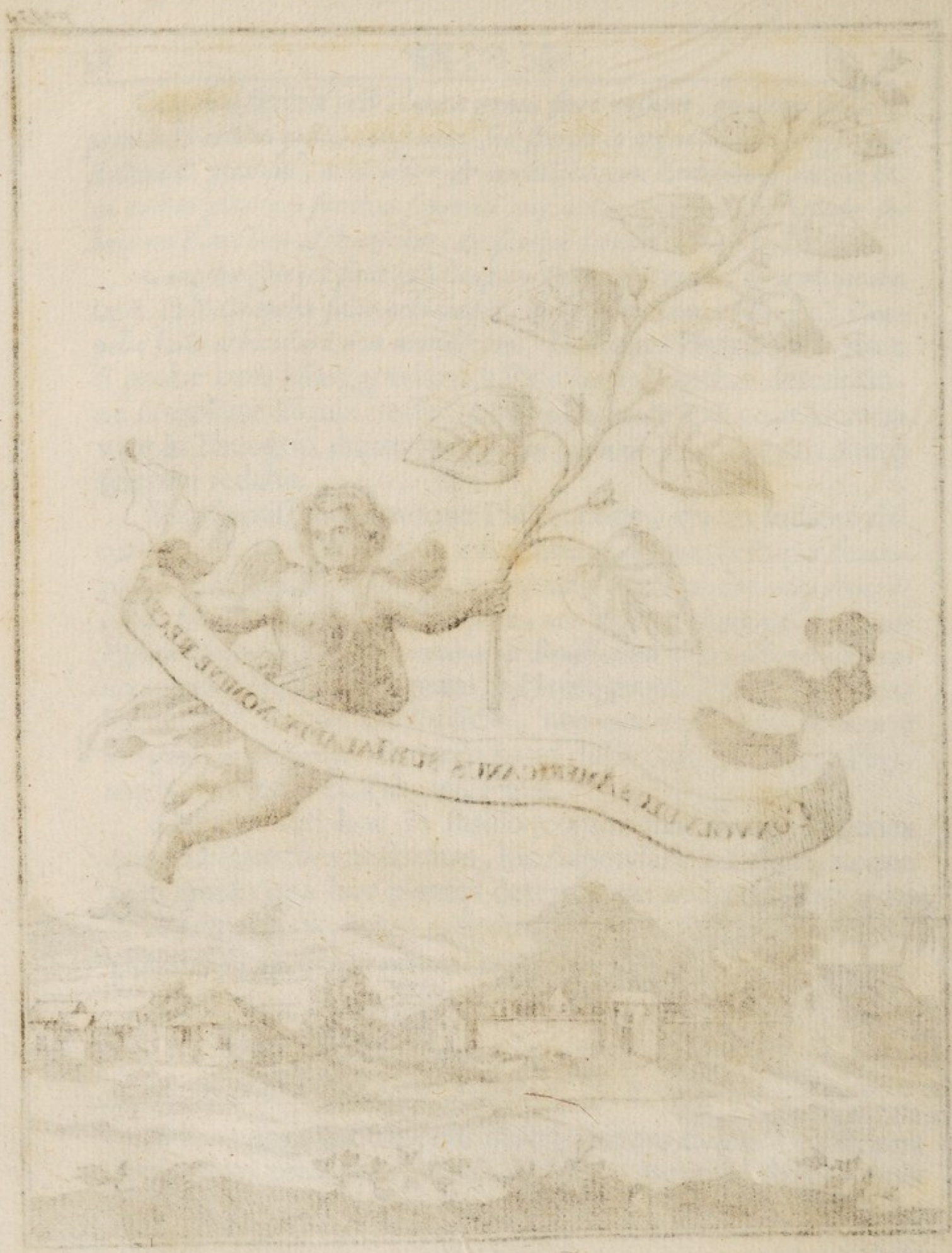
Excellentissimus quoque Plukenetius, quem Indicas naturæ gazas plenis calathis inferentem, universa stupet Europa, in Almagest. Botanic. p. 114. quærit: *An convolvulus Americanus sub Jalapæ nomine receptus, non sit convolvulus Colubrinus Pisonis Caapeba? sive convolvulus Brasilianus flore octopetalo monococcos Raji? Figuram*, quam in Phytognom. Tab. 25. Fig. 1. exhibet, B. L. oculis hic subjicio, una cum convolvulo monococco Virginiano *D. Banisteri*, quem haud dissimilem credit, ex Phytognom. Plukenet. Tab. 166. Fig. 4.

Quod si viri hoc in studio consummatissimi, & penes quos Dictatorum auctoritas, hic suspendant iudicium, neque certi quid circa has plantas determinare audeant, extremæ esset temeritatis, si ego iudicem hac in re abstrusissima agere vellem, ubi mera ἀκαταστασία regnat:

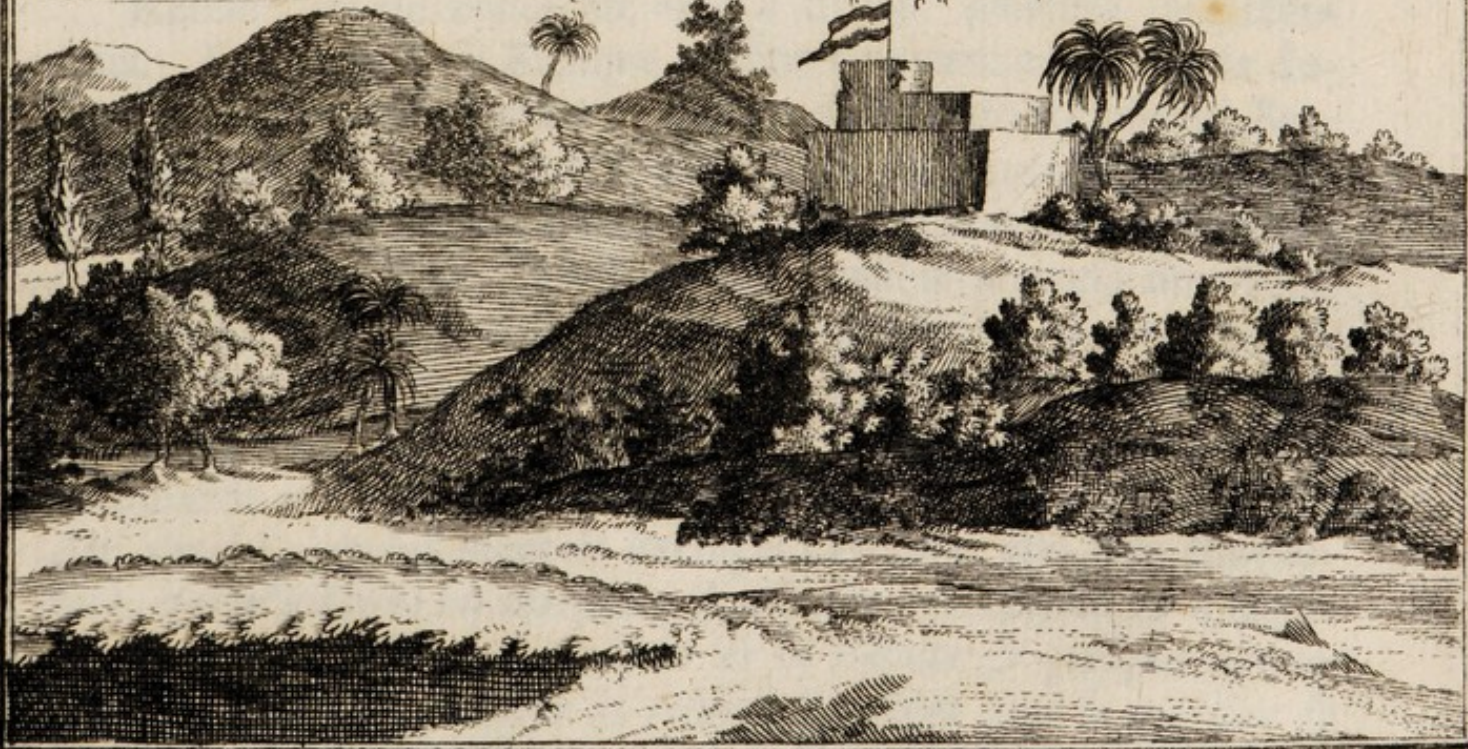
- - - *Quid enim contendat hirundo
Cycnis? aut quidnam tremulis facere artibus hædè
Consimili in cursu possint, ac fortis equi vis.*

Plumerianam *Caapebae* descriptionem examini subjiciens Amicorum certissimus *Dn. D. Volkamer*, Botanici studii si quis alius scientissimus, Ariadneum ex hoc labyrintho filum præbuit,

INOLVULUS MONOCOCCOS VIRGINIANUS.

ИЗДАНИЕ МОСКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

buit, *eam Bryonia & Smilaci aspera affinem* pronuntians. Vtraque enim herba scandens baccifera, semine incerti numeri, pericarpio carnosio rotundo, seu baccæ incluso, flores in Bryonia perfecti, monopetali quadrifariam vel quinquefariam divisi, in Smilace autem aspera hexapetali in racemulos congesti; radice in Smilace farmentosa. Hæc omnia si cum delineatione Plumeriana conferantur, manifesta sunt, omniumque oculis exposita patent; latet autem illud, quod in Pisoniana & Margraviana Caapebæ descriptione desideratur, ut certæ quoque classi possit inferri, & cum Plumeriana conciliari.

Ego, quod hic amplius addam, nil habeo, nisi illud Rev. P. Nierenbergii Histor. natur. p. 16. : Nunquam ita patuit natura, ut hodie, tantum dimidius vultus antiquis est visus, & velut ex obliquo respectus, nunc ex integro & ex directo ostenditur. Cum novo orbe nova spectacula exhibuit, & se aut alteram aut diversam. *Nemo tamen integram hætenus contemplatus est.* Hinc omnes Senecæ subscribimus: Multum adhuc operis restat, multumque restabit, nec ulli nato post mille secula præcludetur occasio aliquid adjiciendi.

Restat, ut de *Inventore radice* hujus paucula annectamus. Equidem quis Europæ nostræ notitiam ejus primus dederit, *Ἰττω Ζεύς*, norit Jupiter. Nullus dubito, quin Lusitani, Brasiliæ domini, hanc radicem una cum aliis naturæ cimeliis primitus in patriam asportarint, id quod Pometus tamen Mexicanæ regioni vindicat. Galliam hac Brasiliæ alumna ditavit, a Lusitanica Legatione redux Illustrissimus Amelotius, Christianissimi ad Lusitaniæ Regem Orator: discimus hoc ex Dn. Pometo, qui & hoc addit, quis ægris in Gallia primus hanc radicem exhibuerit: *Ce premier, qui a apporté cette racine à Paris, a esté Mr. Amelot, Ambassadeur de Portugal, & apres luy Mr. Tournefort, qui m'a donné un morceau; depuis que Mr. Amelot en a apporté a Paris, Mr. Thevard Medecin de la Faculte & quelques autres, l'ont mise en usage, comme un remede spécifique pour la guerison de*

la Pierre ; les Portugais ont este les premiers , qui l' ont apporté de Mexique, h. e. Primus, qui Lutetiam Parisiorum attulit, Dn. Amelotius erat, Legatus ad Regem Lusitaniæ, post illum Dn. Tournefortius, qui frustum radicis mihi dono dedit. Ab eo temporis tractu, quo radicem hanc Lutetiam detulit Dn. Amelotius, Dn. Thevardius, Facultatis Parisinæ Medicus, alique in usum pharmaceuticum produxerunt instar remedii ad calculum profligandum specifici. Lusitani primi erant, qui ex Mexicano solo attulerunt. Inventionis gloriam cum Illustrissimo Amelotio communem habere asserit Excell. Gothofredus Lc. Dn. Roillard, Amelotii in Legatione Lusitanica successorem, qui primitus Gallia radicem hanc intulerunt, majore digni laude Nicotio, qui Tabaco pariter e Lusitania allato Galliam ditavit, hancque plantam ab ejus nomine nobilitavit. Cl. Helvetius, Aurelianensis Ducis Medicus, edito libello Gallice inscripto : *Traité de maladies, les plus frequentes, & des Remedes specifiques pour les querir*, Parreiræ nostræ aliquoties cum laude meminit. Hinc factum est, ut ob hujus radicis & lapidis porcini (piedra del porco) datam notitiam Cl. Eugenius Eybenius, in Belgicam transtulerit, Helvetique Parenti, Excell. D. D. Joh. Frider. Helvetio, scriptis Chemicis & Philosophicis literato orbi notissimo, hanc filii lucubrationem inscripserit. Laudatus hic Helvetius radicem Parreiram bravam a Dn. Pille obtinuit: testes produco seqq. lineolas : *Ce remede m'a este donné par Mr. de Pille, connu dans toute l' Europe pour un homme tres-curieux & tres-sçavant. Il en a la decouvert, pendant qu'il estoit a la suite de Mr. Amelot Conseiller d' Estat, Ambassadeur de France en Portugal.* Hoc remedii genus mihi dono oblatum a Dn. de Pille, qui curiosissimi & doctissimi Viri nomen apud Europæos promeruit. Detexit & didicit ejus usum, cum Dn. Amelotium, Consiliarium Status, & Gallicum ad Lusitaniæ Regem Oratorem sequeretur.

PARREIRAE EXAMEN ET VIR ES.

PRIUSquam, quomodo & qua dosi radix Parreira brava exhibenda, & ad quæ mala averruncanda & depellenda apta sit, inquiramus, necessitas exigit, ut quæ illius sint elementa, quæ principiorum textura, quæ particularum mixtio, quis agendi modus, accuratius indagemus. Et quidem, quæ primo in sensus incurrunt, mox quæ Chimia suppeditat, quæ denique ratio ministrat, exhibenda. Si armato inspicatur oculo, ea se offerunt, quæ caput præcedens exhibet.

Ad *Saporem* quod attinet radicis nostræ, ex generalibus jam constat, quod corpuscula sapida gustus & saporis sensum producant, variis figurarum, ex quibus constant, particulis, quæ saliva solutæ, linguæ papillas nerveas pro varietate variæ figuræ pungant; maxime vero salinæ saporum videntur esse causæ. Ex diversitate nunc & modificatione figurarum salinarum diversarum, saporum quoque diversitas. Salia omnia videntur angulosi constare particulis, cum tamen anguli sint minus ac magis acuti, & prout plures anguli simul aut pauciores occurrunt, ita saporum quoque differentiæ resultant. Polygona enim corpora multitudine angulorum, minus ac magis obtusorum, conjunctione infinita fieri possunt, ceu egregie Cl. Clericus philosophatur. In radice nostra plane singularem figurarum structuram esse, dulcamarus sive γλυκύμαρ & sapor prodit, inter mixtos & compositos recensendus, qui hoc ipso vix determinari potest; licet enim particulæ salinæ sulphureis oleosisque immixtæ, meridiana clarius luce se sistant, inque sensus incurrant, qualis tamen præcise ex ista mixtione oriatur figurarum dispositio, qui dixerit, magnus mihi erit Apollo. Agonizantis in Galliis Cartesianæ Philosophiæ restaurator, Pierre Sylvain Regis, Libr. VIII. Phys. c. 4. facem ministrare vult & lucem,

fed debilem nimis, cum idea, quam de corporibus amaris dulcibusque concipit, rem hanc non solvat, nedum absolvat. Ἐμοὶ ἱπανδάνει οὕτως, mihi sic placet: Particulas salinas, sulphure volatili delinitas esse, oleosisque mollibus quasi inviscatas, involutasque, ut papillas nerveas & fibrillas tangant quidem, non tamen angant. Quod si plausibilem modum hunc non existimes B. L. cedo mihi vel similiorem, vel commodiorem, & viridi tibi caput lauro redimam. Gaudet certe hac facultate Parreira quam Cous noster desiderat Lib. II. de Diæt. c. 31. t. 16. τῶν πικρῶν ἢ δριμέων γλύκοισι διακρινῶνται. *Vim amarorum & acrium, dulcium mixtura corrigere oportet.* Ut ita radix Parreira potius amariuscula sit, πικρότης, (quod vocabulum de vino veteri quoque usurpatur) non amara, ob admixtam dulcedinem. Quadrat in nostram radicem illud Claudiani de Nupt. Honor.

*Labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
Alter; & infusis corrumpit mella venenis.*

Saporem γλυκύπικρον radici Ginsen five Ninzin quoque adjudicat nobiliss. Breynius in Dissert. de ead. radice Lugd. Batav. impressa, §. 4. dum scribit: *Sapore pradiata est dulci ad Glycyrrhizam vergente, quanquam longe suaviori, cum amaritie levi & occulta sive leviori vi aromatica linguam blande excalescente conjuncto.*

Sic Planta Mexicana diuretica Tlallantlacuam cuitlapilli five cauda parvi Tlacuazin saporem Parreiræ æmulatur, ejusdem quoque in pellenda urina & calculis efficaciam, de qua hæc Nardus Antonius Recchus in Rer. Medicar. nov. Hispan. Hist. Libr. VII. cap. 34. habet: *Radix odore insigni caret, sed initio dulcedinem quandam præfert Glycyrrhizæ similem, postea vero amaritudinis nonnullum sensum prabet.* Porro Herba Cozticpatlis five Thaliæstrum Mexicanum, cujus radice decoctum epotum urinam provocat & renum calorem ac dolorem mitigat, radice gaudet dulci & amaritudinis cujuspiam particeps, eod. Nardo teste Libr. VII. c. 28. p. 235. & hinc credit plantas, quæ saporem habent

γλυκύ-

γλυκύπικρον, utilissimas existere ad expurgandos meatus urinarios, renumque calculos.

Parreiræ igitur nostræ sapor non ex illis amaris, de quibus Plutarchus Libr. I. Sympos. quæst. 6. pronuntiat : Τῇ γένει πάντων ἐστὶ τῶν χυλῶν ὁ πικρὸς ἀνδράσιν. *Gustatu omnium saporum injucundissimus est amarus.* Quamvis & hæc Plutarchi regula insignem patiatur exceptionem; cui enim ignotum in communi usu & jejunorum deliciis esse vinum, quod absynthites nominant, quodque conficiunt immaceratione absynthii, cardui benedicti, centaurii minoris, similium in amaricando potentium. Tantum enim abest, ut hoc amarissimum potionis genus abhorreant, ut potius cum lena illa vinosissima apud Poëtam exclament:

— — — *Salve, anime mi,*
Liberi lepos, ut veteris vetusti cupida sum!
Nam omnium unguentum odor præ tuo nautea est.
Tu mihi staete, in cinamomum, tu rosa,
Tu crocum & casta es, in bdellium: nam ubi
Tu profusus, ibi ego me pervelim sepultam.
Sed cum adhuc naso odos obsecutus es meo,
Da vicissim meo gutturi gaudium.

Certe Frisii in hoc potu usque adeo luxuriantur, ut teste Clariss. Lindenio, in uno diversorio Leovardiae, provinciae metropoli, aliquot supra quinquagenos cados fuerint consumpti uno anno: vocat autem cados, quos vulgus oxhoofden; aestimatur quisque amphoris octoginta. Et quis in absynthio γλυκύπικρον quærat? Testem producimus Cl. Carol. Avantium in elegantissimis in Fieræ Coenam notis p. 137. seq. *Quamvis absynthium, scribit, vermes strenue interficiat, & vestimenta a tinearum noxis vindicet; & ipsum tamen aliquando verminare observavi, quod non aliunde, quam ex medulla, quæ dulcis percipitur, provenire existimandum est.*

Succedit gustui radicis nostræ Parreiræ bravæ odor. Qualis in recenti vigeat, haud equidem constat ; in illis, quas India nobis mittit, nullus. Si Pergameni effato fides adhibenda foret, amara plane destituerentur odore ; sed huic Galeni asserto opii teter odor, absynthii & aloës effluvia & caput & nares ferientia, reclamant & contradicunt. Vt myrrham silentio transeam, quæ ob odoris fragrantiam aromatis adscribitur. Vid. Plinium, Dionys. Perieg. aliosque, quos citat ævi sui Phoenix, Belgarum decus, in Select. Med. Diss. p. 308. 309. seqq. Quod si blando calori admoveatur radix, exhalat odorem, non mephiticum quidem empyreumaticum, sed naribus blandientem, liquiritiæ quoque æmulam.

Hæc sensibus externis obvia. Ad alia nunc progrediendum, & quæ ars illa, *corporum naturalium partes, ignis plerumque auxilio vel segregatas conjungens, vel conjunctas segregans, (cui Chemiam definit ingeniosissimus Anglus, Joh. Freind in Prælect. Chem. p. m. 8.)* suppeditat, exhibenda. Optandum equidem, ut hæc per ignem analysis vera foret & genuina corporum in simplicissima, & principia primo-prima (sic in scholis loquuntur) resolutio ; at potius vulcanio hoc adminiculo, accedente rapidissimo particularum motu, rerum formæ plane destruntur, textura immutatur, partim situs & structura disgregatur, novumque quid emergit, plane a pristino abluens. Accedit insuper hoc, quod ad chymica illa principia reduci haud queant omnia phænomena, cum ipsissima illa principia nimium quantum inter se discrepent & pugnent, quippe utcunque inter acidum & Alkali ferveat mortale odium, aliquando tamen alterutrum, suo etiam generi non minus irascitur. Acida enim cum acidis & alcalica cum alcalinis bellum intestinum gerunt ; quodque cum uno corpore comparatum Alkali audit, mox si ad alterum conferatur, acidi titulo insignitur. Ita frustra quærimus limites, quibus utralibet species contineri debeat, ut cum superius citato Cl. Freindio loquamur.

Exem-

Exemplis res evaderet clarior, nisi extra choreas nimium saltare videremur.

Quæ cum ita sint, nemo a nobis hoc exiget aut postulabit, ut in spiritu aliquo aut sale volatili e radice nostra per ignem extorquendis operam simul & multos sumptus temere perdamus. Fecit tamen solertissimus Pharmacopœorum nostrorum Dn. Dietericus successu sequenti. Rasuræ radicis Parreiræ bravæ unciam semis igni commisit per retortam destillando; obtinuit spiritus aciduli empyrevma redolentis, ligni Quajaci & corticis Chinæ Chinæ æmuli scrupulos quinque; olei empyrevmatici foetidi, oleo Tartari non absimilis 3j. capitis mortui nigerrimi residui, instar Eboris usti, scrupulos quatuor.

Fluunt ex hac radicis vulcania analysi sequentia notatu digna: 1. Spiritum acidiusculum, plane novum ignis productum esse, succedens amaritiei & dulcedini sive mixto saporι γλυκυ-
πικρον, indubium præbens indicium, naturam saporum in certa textura ac particularum mixtura positam esse, quæ per dissociationem ab igneis particulis factam, immutatur, & a priore abludens, aliam ideam saporis imprimit. Spiritus enim Parreiræ bravæ, conchis præparatis affusus, haud levem effervescentiam & motum particularum internum produxit, sulphure inde exhalante naresque feriente; cum tamen in pulvere & infuso exhibita radix sensilem aciditatem vix præ se ferat. Posito tamen, non noviter productas per ignem esse has acidiusculas particulas, & radici occulte inexistere, innuunt hæ certe temperiem hujus radicis, ejusque in calculo debellando efficaciam, cum secundum Excell. D. Stahlium homines calculo obnoxii sint perpetuo habitus corporis sanguinei prædominantis.

2. Spiritus colore suo obscure rubicundo prodit resinosa-
rum particularum præpollentiam, quæ vitro quoque sese agglutinantes, clare præsentiam latitantis resinæ indicant, quod insuper essentia Parreiræ bravæ variis menstruis extractæ, coloris intense rubentis confirmant.

3. Olei foetidi copiosa quantitas & Salis Volatilis & resina quoque index ; quod si cum Sale fixo digeratur loco calido & s. a. in phiola destilletur, obtinebis Sal Volatile, quod quæviseris; quippe olea destillata nihil aliud sunt, quam Salia volatilia concentrata ope cujusdam acidi, secundum Chemicorum regulas.

4. Oleum foetidum invisum licet naribus & ob exhalantem empyreumaticam mephitim exosum, ex retorta prodiens crassescibat : firmiter collo, per quod prodibat, adhærens, enchirisi quadam leviuscula, deposito foetore empyreumatico in Balsamum vel resinam redigitur, egregie omni resistantem putredini, acrimoniamque falsam involventem.

5. Ex capite mortuo nigerrimo porosissimo, in quo radii lucis penitus suffocantur, haud difficile erit sal quoque fixum elicere. Hoc tamen probe notandum, neque Salia, neque ol. foetidum, neque spiritum, neque extractum, vires tantas exhibere; quantas radix porrigit, digito quasi monstrante viam, radicem Parreiram agere tota substantia, uti in Scholis Galenicorum loqui amant, de quibus mox fufius.

Licet enim non affirmare ausim cum veteribus, dari remedia, certæ cuidam parti vel visceribus tantummodo dicata, cum id circulationi sanguinis repugnet, non tamen hoc negandum putarim, extare medicamenta, quæ huic vel illi parti corporis magis vel minus amica sint, cum hoc dependeat a varia & diversa partium solidarum structura, tam quoad poros intro foras & foras intro spectantes, quam quoad stamina & fibrillas, ex quibus constant & contextæ sunt, itemque quoad fluida in illis circulantia & fluentia; & hinc quoque medicamenta diversos edere in partibus diversis effectus, quis ambiget? Hanc vim specificam veteres temperiem dixere, recentiores crasin, texturam, a varia particularum modificatione dependentem, sive a figurarum varietate. Nemo hoc hodie ferme negat, nec Antiquitas negavit. Sic enim sentit Hippocrates,

A quo,

*A quo, ceu fonte perenni,
cuncta Machaonius arva rigantur aquis.*

Δεῖν δὲ μοι δοκεῖ καὶ ταῦτ' εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ παθήματα ἀπὸ δυνα-
μίων ἔρχεται, καὶ ὅσα ἀπὸ χυμῶν. Λέγω δὲ τὸ τῷ, δυνάμιν μὲν εἶναι,
τῶν χυμῶν τὰς ἀκρότητας τε καὶ ἰσχύς. Σχήματα δὲ λέγω, ὅσα ἐνεσιγὲν ἐν
τῷ ἀνθρώπῳ. *Oportere autem mihi videtur & hoc novisse, qui affe-*
ctus hominis a facultatibus veniant, & qui a figuris. Quod dico, hoc
est : Facultatem scilicet esse, humorum summas vires Figuras ve-
ro intelligo, quæ insunt in homine Libr. de vet. Med. XXXIX.
146. Exemplis deinde aliquot dilucidata hac propositione,
tandem concludit t. XL. 157. f. ταῦτα δὲ πάχει διὰ τὴν φύσιν τὰ
χήματα. *Hæc vero patitur ob naturam figuræ.*

Naturæ solertissimus Mystes Plinius Libr. XXII. c. 24. sequen-
tibus eandem rem exprimit verbis : *Est & ratio subtilitatis im-*
mensæ a Platone descendens : corpusculis rerum levibus, scabris, an-
gulosis, rotundis, magis aut minus ad aliorum naturam accedentibus ;
ideo non eadem omnibus amara aut dulcia esse. Videmus sic, quam
blande veteres conspirent cum recentioribus. Hoc vero opus,
hic labor erit, particularem inter se coordinatarum minima-
rum dispositionem & nexum velle eruere, eorumque nume-
rum, proportionemque inter se determinare ad amissimū, quæ
ob exilitatem suam, nostrorum effugiunt qualemcunque sen-
suum aciem, hoc, inquam, artis opus, in quo tantum votis
locus, labor omnis hucusque irritus, perscrutatio manca, mu-
tilaque. Ad internum igitur principium, formam, vel ideam
formalem, vel formam idealem, recurrere si quis velit, libet,
licet. Ὁυ κρινῆμαι τῶν δὲ σοι τὰ πλείονα, ut cum Euripide loquar in
Medea : Simus contenti, quid sensiles facultates hac de speci-
fica virtute & efficacia radicis nostræ nobis manifestant, & per
chemicam analysin illustrant. Quicquid igitur in omnibus re-
rum & vesicæ affectibus auxilii porrigit, quicquid in hydrope
præstat, quicquid virium aliis in morbis leniendis ministrat,
ceū optimum diureticum ; hoc peragit *partim particulis suis*
G *salinis*

salinis tam volatilibus quam fixis; quibus (1.) glandulas & siphunculos renales fistulososque tubulos, per quos tanquam minutissima filtra & spongiolas urina secerni debet, materia tenaci viscosaque infarctas & angustatas incidendi vi aperiunt, abstergunt, urinæque separationem promovent. (2.) Fermentum renum fracidum, acrimonia volatili urinosa destitutum & plane iners, disponunt ad promovendam copiosiore separationem, quod in cachecticis dispositionibus, imprimis vero illa hydropis specie, quæ, teste Nobiliss. Dn. ab Helmont, renum vitio contingit, in quibus urina fluit pauca, licet ægroti multum potent, fieri solet, hoc in affectu particulæ salinæ radice nostræ ad urinæ excretionem stimulant, & partes heterogeneous sanguinis evehunt. (3.) Dum aquæductus illi, qui ad colligendum aquas, rota domo defluentes, & demittendum in vesicam, velut in cisternam, destinati sunt, (ureteres innuo,) vel singuli, vel ex una parte, materia tenaci viscidaque quoque turgidi infarctique sint, ut debito officio fungi haud queant, viscidam materiam fundendo, aperiendoque & ad vesicam præcipitando, has vias iterum permeabiles reddunt. Quis non in miram hanc particularum salinarum radice nostræ vim diureticam sequenti Epigrammate ludat, illamque loquentem quasi introducat:

Sapius obstructis renum canalibus arctis,

Ad fontes refluunt flumina salsa suos.

Prodigium infelix! vicinis undique membris

Turbatur totis & trepidatur agris.

Quid vos ignava, (sic increpo) sistitis unda?

Mecum ite, en vobis rumpere claustra paro.

Rumpo, patent; notusque suas vehit alveus undas,

Latantur magno membra levata manu.

(4.) Spiritum porro dictum Gorgonium,

qui saxea reddit

Corpora, qui totis inducit marmora rebus,

in renibus stabulantem, arenulasque & sabulum cum mucoviscido compingentem inque lapidem coagulantem & efformentem, salinæ quoque Parreiræ particulæ destruunt, & ulteriori calculorum genesi obicem ponunt.

Vidimus efficaciam *salinarum*: nunc quid *sulphureis*, *oleosis*, *balsamicis*, *mollibus*, *dulcibus*, *resinosis*, *glutinosis* particulis agat & præstet, examini subiciemus. His (1.) salia acria imprimis falsa involvit & destruit, præsentē quippe calculo urina acrior evadit & falsior, hinc crispationes, & dolorificos meatuum spasmos, eorumque angustias inde productas abigit, ut soluta crispatione ad debitam amplitudinem viæ antea arctatæ redeant, id quod veteres laxare & lubricare vias calculoque viam parare dixerunt; imprimis (2.) particulæ dulces mollesque & resinosæ, amaris immixtæ, aptæ natæ sunt ad falsedinem urinæ temperandam; quid enim salivæ falsedinem magis corrigit, quam liquiritia, passulæ &c. Accedit, quod dulcia semper habeant quandam *γλυχρότητα* & viscedinem ob intimiorem particularum sulphurearum nexum & cohæSIONem, quibus simul abstergunt & lubricant, ac particulas salinas involvunt, inviscant, doloresque demulcent, anodynique vices supplent; non absimili modo ac Gummi Arabicum, quod ceu præsentaneum in calculi doloribus remedium Curiosiss. & Rever. P. Boccone commendat.

Vt taceam, vi quadam specifica, quæ a nobis determinari nequit, hanc quoque Parreiram nostram in comminuendo calculo efficaciam suam exerere, cum & menstrua prostent, omni corrosivo destituta sapore, imo plane insipida, quæ succis corporis nostri admixta, & circulationis lege renibus ingesta promte in calculos renales irrumpere, eos aggredi, massamque coagmentatam, inque lapideam duritiem concretam diffringere & comminuere possint; haud aliter ac

Gutta cavat lapidem, non vi, sed sæpe cadendo.

Vbi tamen non negandum, optatum certe medicamentorum horum lithontripticorum insipidorum successum, ut plurimum a lapidis qualitate dependere; quod si tophaceum reppererint, feliciorum certe effectum expectabis, quam in sili-
ceo. Congessit hanc circa materiam plurima apud alios plane non reperiunda, & intacta, omnigenæ eruditionis abyssus Cl. Salmasius, seculi miraculum, in interpretat. Aphorism. Hippocrat. 79. sect. 4. de Calculo. Inter remedia illa lithontriptica non corrosiva ac pene insipida choream ducit pulvis Nephriticus Magnifici quondam Præsidis Academiae nostræ, αὐτὸν ἐν ἀγίοις, Volkameri. Timæanum porro in calculo evporifon, & succus betulæ, quorum virtutem in comminuendo calculo, si quis negare velit, experientiam tot Excellentissimorum Practicorum habebit contradicentem. Meminisse quoque juvabit liquoris illius (cujus Generosiss. Dn. Boyle Tract. de Specif. remed. cum corpuscul. philosoph. concord. prop. 1. mentionem injecit) adeo debilis, ut integrum etiam ejus poculum absque noxa ebibi possit, & nihilo secius in durissima corpora, ut lapides, imo metalla quoque, fortiori modo agat, quam ipsa menstrua corrosiva. Eundem effectum expectes in calculo ex infuso lapidis Hispanice dicti *Pedra quadrata*, a Nephritico lapide plane diversi, effluviis haud sensibilibus imprægnati, cujus notitiam sequenti optata occasione obtinui.

Cum *Inviçtissimus Imperator, Hispaniarum & Indiarum Monarcha, Dominus noster Clementissimus, CAROLVS, ordine Caesarum SEXTVS, rebus gestis MAGNVS, Virtutibus Christiano Principe dignissimis MAXIMVS, quem DEVS servet, sospitet, tueatur triumphisque cumulet,*

let, post Coronam Francofurti ipsius sacrato Capiti imposi-
tam, factamque Imperii inaugurationem, Urbem no-
stram inter lætissimos applausus & ardentissima vota transi-
ret, ac inclytum Senatum civesque jurejurando in fidem re-
ciperet, obtigit, ut Illius *Machaonem fidissimum* & in pro-
speris æque ac adversis, per terræ marisque tractus individuum
comitem adire, ejusque mihi favorem conciliare licuerit. Est
is *Vir Excellentissimus Dn. D. FACKHIVS, Sacr. Cesar. Majest.*
Consiliarius & Persona Sacr. Medicorum Princeps, qui inter alia lucu-
lenta satis humanitatis & benevolentiae erga me documenta re-
tulit, sibi in Hispania calculi doloribus excruciato, aliis nihil pro-
ficientibus, hoc ex remedio, *Pedra nempe quadrata*, paratum *In-*
fusum profuisse, illud dolores sedasse, calculumque eliminasse.
In Ephemeridibus Venetis, *Galleria di Minerva inscriptis*, Tom.
V. part. X. p. m. 271. mentio etiam fit lapidis, cui Excell. Hector a
Valle nomen *Pietra Quadra* imposuit, vires ejus in partu diffi-
cili, foetuque mortuo expellendo his verbis recensens: *Diedi in*
acqua d' Artemisia e Melissa la infusione della detta Pietra Sfregolata,
ad un Gentildonna, che soleva stentare sino alle Agonie in partorire, e
partori felicemente. Ad altre due la diedi in acqua di Gigli bianchi, e
di dittamo Cretico con evento fortunato. i. e. Exhibui in infuso „
aquæ Artemisiæ & Melissæ dictum lapidem comminutum „
(de petra quadra illi sermo) foeminæ cuidam nobili, partus „
doloribus agonizanti, quæ feliciter in dias luminis auras foe- „
tum protulit. Aliis duabus in aqua liliorum alborum & di- „
ctamni Cretici dedi, felici cum successu. „ Sed plura de hoc
lapide in peculiari dissertatiuncula egimus. Vt alia omni cor-
rosiva vi destituta Lithonriptica silentio præteream.

Posuimus his hætenus adductis, uti spero, fundamen-
tum, quod vera ratio & experientia non refellet, cuique plu-
rimi effectus radicis nostræ laudatissimi, quos in Praxi pro-
mit & prodit, possunt inædificari: Hæc enim specialissima vis

diuretica in nostra latens radice tot ac tantis aliis palmam præripit. Nihll apud Practicos frequentius reperies, quam cautelas & querelas de diureticis in omnibus renum & vesicæ morbis sæpius infauste exhibitis; dum enim morbum tollere debent, potius ægrum tollunt, dolores inflammationesque sæpius augment & inducunt. Nil horum incommodorum a temperatissima radice nostræ crasi metuendum. Consentientem habemus Dn. Helvetium: *On a jusqu'icy employé un grand nombre des remèdes contre les Maladies des Reins & de la Vessie; les diuretiques sont ceux que l'on a le plus mis en usage: mais l'expérience a fait voir, que dans beaucoup d'occasions ils ont esté plus nuisibles qu'utiles. Ils ont causé quelquefois des desordres assez facheux, pour faire apprehender, de s'en servir en toutes rencontres, parce que chariant trop de Matieres à la fois, & precipitant trop abondamment les urines, il causoient des supressions entieres & des douleurs extrêmes & continuelles. Cependant on estoit souvent obligé de tenter ce secours malgré, qu'on n'en eût, parce qu'on n'en connoissoit pas de meilleur: mais depuis peu d'années qu'on a decouvert l'usage de la Racine de Parera brava, on n'est plus dans le même embarras. Ce remède n'est point sujet à des pareils inconveniens, c'est un spécifique contre toutes les maladies des Reins, & de la Vessie qui sont curables. Il agit avec tant de douceur, qu'il n'y a point d'occasion ou l'on ne puisse l'employer sans en craindre de mauvaises suites; & on peut comparer ses effets aux effets spécifiques du Quinquina, de l'Hypocacuaana, & de l'Alun. J'ai vu de malades, qui apres en avoir usé, ont rendu de pierres grosses comme des olives & se sont par là garantis de la Taille; cependant cet effet n'est pas toujours certain, il reussit aux uns & ne reussit pas aux autres. i. e. Varia hucusque ad debellandos renum & vesicæ morbos adhibita fuere remedia; ex quibus diuretica in frequentiore protracta usum; sed experientia rerum magistra docuit, in plurimis casibus plus nocuisse illa, quam profuisse. Sæpius enim ansam præ-*
buère

buere funestis symptomatibus, ut cautius mercari didice-
 rint Practici, semper & ubique illa exhibere ægris, materiam
 quippe peccantem simul & semel eliminando, urinamque
 copiosius justo præcipitando, omnigenam suppressionem,
 doloresque intensissimos continuosque produxerunt. In-
 terim defectu meliorum, his auxiliis uti coacti fuerunt, us-
 que dum ab annis non multis, radicis Parreiræ bravæ in-
 troducto & patefacto usu, huic obviam itum difficultati.
 Hoc enim remedium similibus & recensitis incommodis ca-
 ret, specificum quippe in omnibus renum & vesicæ mor-
 bis, qui curam admittunt, pharmacum. Tam blande,
 tam leniter virtutem & vires suas promit, ut nulla pla-
 ne se offerat occasio morbi, cui sine ullo metu ac hæsi-
 tantia non exhiberi possit. Effectus, quos, exerit laudatissi-
 mos, effectibus specificis Chinæ Chinæ, Hypecacuanhæ
 & aluminis perquam similes sunt. Visui sese obtulerunt
 ægroti, qui post usum hujus radicis, lapides magnitudine
 olivarum fructus æquantes, excreverunt, ab imminente se-
 ctione calculi immunes sic redditi. Non idem tamen sem-
 per effectus, cum huic individuo citius medeatur, quam al-
 teri. Eandem sententiam fovent duumviri Brasiliensis Histo-
 riæ, Piso & Marggravius; ille Histor. Brasil. de Facult. simplic.
 libr. IV. p. 95. *Renum, ureterum & vesicæ obstructionibus mede-
 tur. Usque adeo calculi expellit materiam, ut magnates Lusitani
 aliud nullum medicamentum huic pratulerint.* Addit edit. secund.
 p. 312. *Radices imprimis illæ, quæ jam plane adoleverunt, humori-
 bus serosis movendis, & calculis frangendis dicata sunt, quæ vero
 primo nata frondes & sarmenta, morsibus serpentum medentur.* Hic
 vero Histor. Plantar. Brasil. libr. I. c. 13. *Radix contra calculum
 excellentissima, & est illa, quam Lusitanus dabat Dn. van der Duf-
 sen, optimo successu.*

Piso

Marggravius

PARREIRAE VSVS, PRAEPARATA ET DOSIS.

Perlustratis Parreiræ bravæ viribus, indigitatoque agendi modo ac explicata facultate, superest, ut qua medicamentorum forma, quo apparatu, qua dosi, commode exhibeatur, aliisque aggregetur medicamentis, nunc doceamus. Modum, quo in Brasilia Lusitaniaque ægris porrigunt, Dn. Helvetius, dans la *Traité des Maladies les plus frequentes, & des remedes specifiques pour les guerir &c.* p. 96. sistit sequentibus verbis: *La maniere de s' en servir dans le Bresil & en Portugal, est de faire bouillir une once de cette racine batue & effilée, avec un gros de Sel Ammoniac dans une Pinte d' eau. Lors qu' elle a fait cinq ou six bouillons, on la retire du feu, & on la laisse infuser jusqu' a ce qu' elle soit froide. On passe la liqueur, & le malade en boit ensuite un verre de quatre heures: on en peut donner aussi en substance: h. e. Modus, quo hoc remedio in Brasilia Lusitaniaque utuntur, hic est. Radicis Parreira contusa unciam unam, cum Salis Armon. drachma in mensura aquæ decoquunt, cum aliquoties ebullierit, ab igne remonent, & ulteriori extractioni, frigori que exponunt. Bibat de hoc filtrato liquore haustum, singulis quatuor horis repetendo. In substantia quoque exhibetur radix. Subjungimus Helvetio Cl. Pisonem de Facult. simpl. Libr. IV. c. 54. p. 95. Edit. I. Radix in taleolas secta, perque aliquot dies sub dio in liquido convenienti macerata, vim suam illi communicat, nec ingrato adeo sapore aut cerevisiam, aut vinum, quo diluitur, imbuat, quin potius ordinarii loco agri illo utuntur, quod renum, ureterum & vesicæ obstructionibus medeatur. Usque adeo calculi expellit materiem, ut Magnates Lusitani aliud nullum medicamentum huic prætulerint.*

Cum hodie omnibus fere *Sequomoia* familiaris, plurimique in Thee illo Sinensi & delicias & sanitatem venentur, tædio-
sæque fastidiant decocta, hanc radicem Parreiram, foliis Ac-
mellæ

mellæ maritatem, vel speciebus decocti Nephritici Foresti a Zwölfero correctis immixtam, summo exhibui emolumento; nec facti fere poenituit unquam, cum inexpugnabiles calculi dolores, evacuatis aliquot Thee hujus specifici calicibus, domitos sæpe viderim. Ratio in promptu; quippe particularum motum exagitans calor mediante aqua, devicta ejus cruditate, non tantum vires specierum, quibus superinfusa mobiliiores & ad extractionem aptiores arripit sibi que associat, sed etiam corporis humoribus immixtas, lege circulationis ad obstructions defert, calore blando eo facilius feliciusque referat, viscidum resolvit, acrimoniam temperat, & per vias debitas eliminat. Velim tamen in delectu *Acmellæ* vel *Chrysanthemi Bidentis*, sive *Bidentis Zeilanici fl. luteo lamii folio*, (cujus figuram elegantissimamque descriptionem & vires Cl. Dn. Breynius in *differt. Botanico-Medica de Radice Gin-Sen* & *Acmella* exhibet) caute quis se gerat, cum & pretio & viribus nimium differant. Jungimus *Acmellæ* Ceylonensi, *Chilensium Clinclin*, sive *Polygalam cæruleam* angustis & densioribus foliis, quam *polygala vulgaris C.B.* quæ *Planta potentissimi diuretici* in infuso vices supplere prædicatur a R. Patre Feuillee dans le *Journal des observations physiques & Mathématiques* p. 721. Idem Vir doctissimus nimis fere est in prædicanda vi lithontriptica *Alkakengi* amplo flore violaceo, cujus fructus aliquot in aqua communi contriti vel in vino albo contusi exhibiti, incantamenti instar urinam calculumque pellere creduntur, l. c. p. 724. Differt tamen hic *Chilensis* fructus toto cœlo ab *Alkakengi Mexicano*, quem descripsit Joh. Terentius Not. in *Nard. Ant. Recchi Libr. VIII. c. L. p. 296.*

Cum dolores calculi sæpius adstrictam alvum comitem habeant, decantatissimum illud *linum Catharticum*, quod nunc curiosorum practitorum animos allicit, huic radici admixtum, & instar Thee specifici, infusi æmuli exhibitum, indicationibus satisfacit omnibus.

Quod *linum Catharticum* concernit, ὡς ἐν παρόδῳ hoc addere libet, vocari illud ab Anglis *Millemountain*, teste Meretto in *Pinnace*, & videtur esse *Chamælinum Clusii*, vel *linum pumilum*, five potius minimum *Bauhini*; & parvitate sua floribus albis exiguis, vasculis lini caniculatis, & vi cathartica abunde ab aliis linis distinguitur secundum Excell. Rajum in *Synops. method. Stirp. Britann. p. 221.* & Sam. Dale *Supplem. Pharmacolog. p. 211. seqq.* & *Chabræum*, qui sub nomine lini minimi flosculis albis, si- ve *Alfines vernæ glabræ* describit: *Stirp. Sciagraph. p. m. 480.* Vid. *Sibbaldus Prodr. Nat. Hist. Scot. p. 56.*

Easdem pene vires ac *linum catharticum* promit *Herba Gvilno Chilensium*, innocuum plane laxans, omni conveniens ætati omnique sexui, cujus infusum nil quoque nauseabundi habet, quam novam plantam describit & delineari insuper fecit sub nomine *Graminis Bromoidis cathartici* jam laudatus *Rev. P. Feuillee, l. c. p. 705.* Forte hoc gramen est subtile & delicatum illud, cujus meminit *Rev. P. Alonso d' Ouaglie* in relatione historica *Regni Chili*, quod in aqua pariter decoctum, & calide haustum stupendas vires exserit, introrsumque educit. Vid. quæ de *Musco cathartico* habet Excell. *Borrichius in Act. Med. P. I. Observ. 66. p. 126.*

Quod si *ventriculus* aquam simplicem abhorreat, *cerevisiæ* incoquatur, vel sola *Parreira*, vel cum *semine Dauci*, quod remedii genus admodum salutare erit. Quod si cum *succo Betule* combinentur, & in *cerevisia* fermententur, medicamentum exurget inde, quo in calculo debellando vix melius ullum. Vid. de *Cerevisia leptomera*, ceu optimo calculi prophylactico, *Illustr. Charlton. diatrib. de Lithias. p. m. 176. Act. Hafn. P. I. Observ. 19.* Vel coquatur *parreira* in vino cum *gramine cruciato*, ab *Alpin. de Plant. Aegypt. c. 40.* & *Bontio Hist. natur. & Medic. Ind. orient. L. VI. c. 52. descripto*, eleganti certe efficacique diuretico, cujus meminit *Bontius* sequentibus:

*Gramen ego quamvis vociter vilissima planta;
Sed tamen in morbis notus me prætulit usus,
Qui renes dire vexantque dolore vesicam.*

Vid. de hoc gramine pariter Nieuhofium en syne Gedank-
waerdige Zee en Land-Reisen in Fol. p. 250.

Exhibetur præterea radix Parreira in substantia, ut loqui
amant *ιαργών παίδες*, in pulvere subtilissimo, de quo Dn. Helve-
tius l. c. On en peut donner aussi en substance. La dose est d' un
demie gros & quinze grains de sel Ammoniac, qu' on reitere de qua-
tres heures en quatre heures, jusqu' a ce qu' on soit soulagé. h. e.
Etiam in substantia ægris exhibetur ad drachmam semis „
cum quindecim Salis Ammoniaci granis, quod repetitis vi- „
cibus post 4. horarum spatium, usque dum æger levamen „
sentit, fieri solet.,

Certe crebriori usu edoctus, Parreira brava hoc cum cor-
tice Chinæ Chinæ, ligno Quajaco aliisque plurimis vegetabilibus
commune habet, ut in simplici pulvere vel in Infuso & Thee
specifico exhibita felicius operetur, quam spiritus acidulus ac
oleum empyreumaticum destillatione prodiens, Essentia cum
spiritu appropriato alioque menstruo apto parata, aut similia ex
cortice Chinæ Chinæ & Quajaco composita remedia, quod
clare innuit, in textura specifica medicamentosam vim harum
simplicium consistere. Vid. Excell. Lipsiensium Aesculapius ὁ πᾶν
Bohnius, in aurea dissert. de Medicamentorum Chymicorum & Gale-
nicorum præpollentia dubia. §. LXIV. p. 56. Dn. Pomet l' Histoire ge-
nerale des Drogues Livres 2. Chap. XIV. p. 69. pulverem par-
reira in vino exhibet, mane ventriculo vacuo. Loco Salis Ar-
mon. quod Dn. Helvetius pro stimulo addit, in nonnullis ca-
sibus Sal amarum catharticum Ebshamense ex voto substituitur,
de quo prolixè egit Clariss. Dn. Nebem. Grevv in peculiari de hoc
Sale amaro cathartico Tract. Londin. 1685. impresso & Dn. Helve-
tius in libr. sæpius citat. Traité des Maladies p. 80. Si con-
jecturæ experimentisque locus, an non ex aquis lacus Cei-

censis in Moravia tanto infectis amarore, quantus in gentiana & felle animalium vix reperitur, sal hoc æmulum salis Angliæ Ebshamensis parari possit, curiosis regionis istius indagandum relinquo. Adeo enim nitro scatet, ut ex ℥vj. hujus aquæ aliquot Nitri uncias extraxerit *diligentissimus Jordanus in descript. Aqu. medicat. Moravia.* Meminit & hujus aquæ summe amaricantis *Excell. Hertodt in Tartaromastig. Morav.* Quod si *Tartarum nitratum* Parreiræ nostræ admiscueris, vix ulli pharmaco antinephritico palmam cedit. *Millepedes* quoque Parreiræ sociantur felici successu, quippe urinæ suppressiones aliquoties incantamenti instar hoc remedio sustuli; sed porrigendum in optato illo momento, quo natura se solvere gestit, qua oblucente & renitente *κενέει πάντα.*

Optime eidem radici durantibus spasmodicis illis tensionibus dolorificis cinnabarina junguntur, ceu tutissima anodyna; ab *opiat*is enim cavendum in leniendis doloribus nephriticis & arthriticis, cum sæpius his in casibus narcotica vis opii in necroticam degeneret; quod *Excell. Stahlius*, judiciosissimus cautelarum practicarum promus condus, annotavit, intra exiguum temporis spatium sex hoc malo laborantes ab opiatorum usu paucis horis aut diebus periisse. Certe *opiata sic exhibentes faciunt agrotanti, quod eunuchi Artaxerxis faciebant Hamani.* Cujus quidem faciem tegebant tanquam subtrahuri oculis & iræ Regis; interim & Regem verbis inflammabant, & Hamanem mentione patibuli, Mardochoa erecti, in sublime perniciter agebant. Ester. 7. v. 8. 9. 10. ceu festive scribit Leydenfis gloria Pindi.

Spiritus ex radice Parreira destillatus aliquoties exhibitus sudorem potius movit, quam urinam; sed mirari desii, cogitans, quod diaphoretica modaliter a diureticis differant; quippe a diaphoreticis M. S. movetur vehementius, & a centro ad peripheriam corporis largiori in quantitate pellitur; a diureticis vero non æque, quæ potius blande movendo sanguinem,

guinem, ad interiores partes, & consequenter etiam ad re-
nes propellunt. Hinc diaphoreticis sæpius exhibitis & fero
jam imminuto, diuretica non conveniunt.

De Sale volatili & fixo jam in examine Chymico dictum,
quod si illud Sal volatile anxie quoque desideres, obtinebis
vel *methodo Excellentissimi Wedelii*, communis Germaniæ in
studio medico Præceptoris, vel *Helmontiana*, per longam olei
foetidi cum sale fixo in blandissimo calore circulationem &
subsequentem sublimationem. Ego vero radicem ipsam
huic per ignis violentiam extorto remedio, longe prætulerim:
habebis hoc tamen modo, si exoptes.

Dn. Helvetius ex hac radice Balsamum conficit, ut eo melius
in expeditionibus bellicis & suscipiendis itineribus secum ve-
hi possit. En ! Balsamum ipsissimis Auctoris verbis libr. cit.
pag. 99. *Prenez de l'Huile de Scorpion composée, suivant Mathio-
le, une livre : la Baume de Copayvé cinq Onces : du Baume de
Soulphre Therebentiné quatres onces : du Stirax liquides deux on-
ces : de la Cire jaune six onces : de la Racine de Parrera brava en
poudre subtile une demie livre : du sel Ammoniac deux onces : d'ex-
cellent vin d'Espagne deux livres. Faites bouillir le tout a petit
feu, en le remuant toujours avec une spatule de bois jusqu'à l'eva-
poration entiere du vin ; ensuite ôtez le tout du feu, & passez le
Baume chaud à travers une etamine avec une forte expression ; &
quand il sera a demi refroidi, vous y ajouterez trois onces du bau-
me de Perou noir, que vous mêlerez bien avec la spatule. Lorsque
tout sera froid, vous le mettrez dans un pot de Fayance bien bouché.
La dose est d'un demi gros, & on peut retrancher la cire, si l'on
veut.* *Balsamum Parreire Helvetii*: R. Ol. Scorpion. compos.
Matthiol. ℥ij. Bals. Copayb. ʒv. Sulph. Thereb. ʒiv. Styrac. liq.
ʒij. Cer. flav. ʒvj. Rad. Parrer. brav. subtiliss. pulveris. ℥ß. Sal.
Ammoniac. ʒij. Vin. Hispan. optim. ℥ij. lento igne omnia co-
quito, lignea spatula semper agitando, ad totalem Vini Hispani
evaporationem usque. Hoc facto ab igne removeto,

per textum cilicinum expressione forti facta Balsamum trajicito ; cum aliquantulum deferbuerit, addito Balf. Peruv. nigr. ℥iij. spatula lignea probe miscendo & agitando. Cum omnia frigore condensata, vasi fictili Faventino, probe obturato, immittito. Dosis hujus Balsami drachmæ semis pondus erit. Cera, si placuerit, omitti potest.

Vires hujus Balsami ferme hyperbolicæ ; in hydrope nascente illud quoque commendat Helvetius ob diureticam vim, præmissis tamen universalibus ; quo facto dosis Balsami exhibetur, & singulis 4. horis repetitur, involuta crustulæ saccharatæ, ut deglutiatur promptius. Assumpto hoc pharmaco, haustus vini albi, vel ptisanæ aperientis statim exhibendus. Quatuor diebus remedii hujus usus continuandus, quinto æger pulvere febrili purgandus ; die post assumptum purgans, & quatuor diebus sequentibus Balsamum iterum exhibetur. Quodsi durante & continuato Balsami hujus usu nil æger levaminis sentiat, nec urina profluat largior, ab ulteriori usu abstinendum, indeque concludendum, malum vel difficulter vel plane non tolli posse. Hæc de Balsamo suo Helvetius ; qui insuper addit, hoc pharmacum eandem in averruncandis calculi malis exserere vim specificam, ac China Chinæ in febribus, Ipecacuanha in dysenteria, & Alumen in Hæmoptysi.

Paravimus insuper ex hac radice, more hætenus recepto, *Essentiam duplicem* pro varietate causæ morbificæ ; & quidem in causa vulgo frigida dicta, ubi malum ab acido viscido ut plurimum proficiscitur, cum Spir. Tartar. vere volatili extrahitur haud certe contemnendi usus, cujus dosis a gutt. 20. ad drachinam semis in Thee specifico, vel aqua ad calculum e nucleis, alioque vehiculo. Essentia quoque confieri posset in eodem casu cum Spir. Ac mellæ ex India allato, qui passim in officinis prostat ; non tamen sponsor extiterim ulli, ac mellæ folia cum silice masticata, eundem emollire, præsertim cum sæpius

sæpius jam laudati Cl. Breynii expectationem circa hoc experimentum eventus eluserit. Hæc autem erit *Essentia Parreiræ bravæ tartarizata volatilis* : ℞. Raf. Rad. Parreir. brav. ꝑ. spir. tart. sal. volat. imprægn. ꝑ. l. a. digestio & filtretur. Etiam *Essentia composita* sequenti modo parari poterit. ℞. Raf. Rad. Parreir. brav. ꝑ. G. Lign. Quajac. ꝑ. Tinct. Tart. compos. ꝑ. f. f. a. digestio & filtr. add. ol. lign. Sassa. destill. gutt. viij. M. Cum autem diuretica, calida præsertim, calidis & siccis affectibus laborantibus minime convenient, hinc essentiam Parreiræ bravæ præparare jussi, cum menstruo meo nitroso castorifato, divino certe medicamine; conducet quippe hæc essentia melius biliosis:

*Nam calidi plus est illis, quibus acris corda
Iracundaque mens facile effervescit in iram,*

secundum *Lucretium*. *Essentia Parreiræ bravæ Nitr.* ℞. Raf. Rad. Parreir. brav. ꝑ. Spir. Nitr. dulc. Castoris. ꝑ. f. f. a. digest. & filtr.

Quod si quis *Extractum Parreiræ* desideret, illud obtinere poterit, modo Cl. Friendium in Prælect. Chymicis non consulat; ex hujus enim mente & hypothesi, tanquam rigidi nimis Censoris, *Extracta ob partes subtiliores avolantes & in abstractione dissipatas ad medicos usus nil conferunt. Si vero quis partium crassarum & magis inertium delectum facere velit, eas nulla alia apparatus ratio aque feliciter suppeditat. Ita ut ea, quæ a Chymicis tantopere venditantur Extracta, si vires medicas spectes, non tam pharmaci loco, quam vehiculi, si ita loqui liceat, habenda sint.* Hæc Friendiana si non tangant quempiam, & extractum ex Parreira brava obnixe petat, en compositum habebit & simplex. *Extractum Parreiræ bravæ resinofum.* ℞. Rad. Parreir. brav. ꝑ. extrah. c. Spir. Vini Austriac. rectificatiss. ꝑ. Tinct. abstrahatur f. a. ad consistentiam Extr. resinosi. D. ad usum. Spir. abstractus signetur Spir. Vin. Parreir. brav. Residuum radice coqu. in aqua fontan. clarificetur & inspilletur ad consist. extr. aquos. pro pilulis & portionibus. Ex Spir. Vin. Parreir. brav. & extr. ejusd. radice parari poterit sequens *Essentia composita Parreiræ.* ℞. Extr. rad.

rad. Parreir brav. Myrrh. balsam. nostr. an. ʒj. Spir. Vin. Parr. brav. ʒiv. f. solutio. D. ad usum.

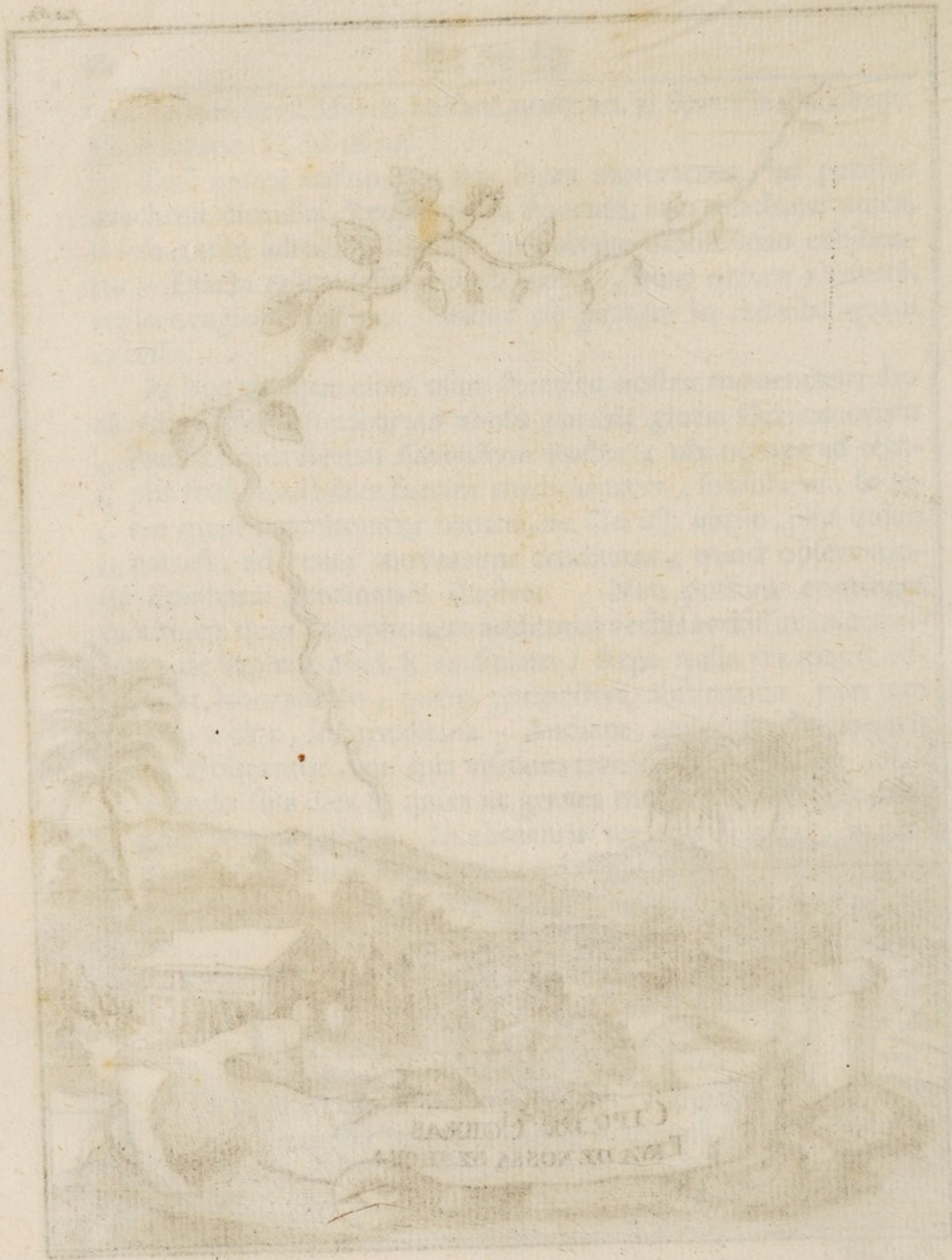
Dosis radicis nostræ, uti jam supra annotatum, ad pondus drachmæ dimidiæ, scrupulorum duorum, imo drachmæ unius, si sola, nullo admixto stimulo, in pulvere subtilissimo exhibeatur. Exacte enim definiri dosis nequit, cum natura a natura, regio a regione differat. Satius est peccare in defectu quam excessu.

Et hoc quoque circa usum Parreiræ nostræ monendum duxi, quod de diureticorum abusu notavit gloria Germanorum „ Practicorum Beatus *Ettmüllerus* noster; ubi nempe ad tem-
„ pus frustra adhibita fuerint medicamenta, subsistatur, & fe-
„ riæ quasi permittantur naturæ, ne illo usu nimio, plus quam
„ par est, ad renes moveantur cruditates, quod observatio-
ne Epiphanii Ferdinandi illustrat. Non possum continere
calamum, quin colophonem additurus verbis acutissimi Antoni-
„ dæ de Sapient. Med. §. 25. finiam: Sæpe nulla res magis ad-
„ juvat laborantem, quam tempestitiva abstinencia, non jam
„ dico a cibo, sed medicina. Audiant, qui interesse honoris
„ sui arbitrantur, ne qua visitatio transeat sine Recipe. Ali-
„ quando sola dies & quies ut graves morbos sanant, sic ma-
„ gnos motus sedant. In alimentis varietas delectat, in me-
„ dicamentis paucitas. Sicuti in Ethicis idem vagus & vanus
„ est, ita in medicis *prescriptor immodicus fit proscrip-
tor exitio-*
„ *sus.*

VSVS PLANTAE CAAPEBAE ET RADICIS NOSSA SENHORA.

HActenus Parreiram bravam examini subjecimus: restat, ut
paucis Caapebæ plantæ ejusque foliorum usum, radicisque
nossa Senhora dictæ specificam contra morsum serpentum vim
admirandamque efficaciam sistamus.

Omnes equidem plantæ partes in id amice conspirare videntur, ut deleterium a serpentibus aliisque veneno nocentibus rebus corpori ingestum virus abigendo, pristinam restituant sanitatem : mutuemur in hanc alexiteriam plantæ hujus vim versus illos, quos nitidissimus Poëtarum Anglorum Coulejus fudit:

*Quid quod serpentum furialia pello venena,
Et mea serpentes dia venena necant.
Illos subtili ferit arcanaque sagitta,
Et perimit cæco vulnere tristis odor.
Sic, Pater arcitenens! victum Pythona fuisse
Arbitror, & succis illita tela meis.*

Folia Caapeba Marggravius Histor. Plantar. Lib. I. c. 13. p. m. 26. memorat, singulare esse remedium contra morsus venenatorum animalium, ut serpentum, tam in hominibus quam brutis, si morsui paulum contusa imponantur; curantur enim morsus sine ullo alio medicamento. *Succum foliorum Caapeba* & *Cajatiæ* in morsu venenatissimo anguis *Ibobocæ*, a Lusitanis *Cobra de Corais* dictæ, laudat Piso de Venen. eorumque antidotis L. 3. p. 43. edit. 1. nam edit. 2. p. 278. vocatur Anguis *Cobra de Coral*. Sanatur, inquit, morsus emplastro e capite serpentis concinnato, & efficaciter apposito. Pulvis plantæ *Nhambi* & succus foliorum *Caapebæ* & *Cajatiæ* vulneri instillatus extrahit virus. Binæ hæ plantæ *Cajatiæ* & *Caapebæ*, in eundem scopum alexiterium collineant, eodemque insigniuntur nomine, nempe *Erva des Cobras*, licet diversissimæ sint. *Caapeba* enim planta scanfilis, *Cajatia* vero sive *Caacica* humi depressa repens plantula, lactescens instar *Efulæ*, foliis *Menthæ* non dissimilibus, cauliculis ad rubedinem vergentibus, radicibus miniatis, ex Pisonis descriptione de Facult. simplic. l. 4. p. 102. Cum igitur nomen hoc *Erva de Cobras* binas complectatur plantas, nescio, quam inter vulneraria nominet modo laudatus Piso de Medic.

Brasil. Lib. 2. c. 20. de Vulner. & Ulcerib. Abutuntur tamen & pulv. *Herba Caapeba* & *Nhambi* sceleratissimi homunciones in Brasilia, dum ex succo jam venenato Manipueræ studio asservato, ad totalem putredinem usque altiore corruptionis & toxici gradum, ex vermiculis inde pronascentibus, (qui *Taparu* ipsis dicuntur) quærunt, iisque in pulverem redactis, hominibus pro lubitu insidiantur, ita, ut exigua licet quantitate, vitam citissime & certissime adimat, si simplex adhibeatur; sin vero compositum & viribus imminutis (quod potissimum pulvere herbae *Caapeba* & *Nhambi* fieri solet) longo post tempore, ne nefanda scelera in publicum prodeant, misere & lenta tabe interimat. Vid. Pison. Hist. Nat. & Med. Brasil. Lib. V. p. 305. Edit. II. & Edit. I. Lib. 3. de Venen. p. 48.

Nunc radicem *Caapeba* in medium producimus, *Raiz de nossa Senhora*, seu radicem *Dominæ*, sive sanctissimæ *Deiparæ Virginis Mariæ* dictam. Vbi tamen ante omnia monendum, *Erva de nossa Senhora*, & *Erva de Santa Maria*, licet unum idemque significant, differre tamen nimium, cum nomine *Erva de Santa Maria*, serpentaria major, sive *dracunculus major polyphyllos* designetur. Efficaciam radicis de *nossa Senhora* optime ex *Pisone* discimus, qui scribit: *Radix nossa Senhora sive primo nata frondes & sarmenta morsibus serpentum medentur, si semel atque iterum eorum succus recenter expressus indiscreta quantitate propinetur, atque simul extus applicetur. Nulla interim subsequente manifesta evacuatione, neque per vomitum, neque per sudorem, neque per aliam aliquam viam, quantum assequi potui. Licet autem ab anguium aliorumque reptilium & insectorum venenatorum ictibus & morsibus tantum curandis videatur bene audire hujus convolvuli & radicis succus, qui amaro sapore caloris prædominium præ se fert, quoad manifestas qualitates; venenis tamen frigidis contrariari comperi.* Edit. 2. p. 312.

In specie *Cl. Piso* radicem *Caapeba* commendat in morfu serpentis *Ibicacoa* admodum venenoso, & pessima symptomata inferen-

ferente, haud secus quam Cucurucu, quippe sanguis quanto-
cius a morſu, ex auribus, naribus & oculis profluit, & niſi ſta-
tim ſubventum fuerit, moritur vulneratus. Quod ſi virus non-
dum ad cor penetraverit, carne ipſius anguis cocta cum radice
Jurapeba, Jubarandi, Malva Iſca, Caapeba, Capybuba, additis
ſummitatibus Nhambi, ex vino interne exhibitis reſtituantur.
Addatur externum remedium ex capite ipſius feræ contuſo, &
cum Erva de Cobras aliisque præparatum.

Eandem quoque efficaciam in morſu *Anguim Tareyboja & Cacaboya* de ſe promit, teſte eod. Piſone l. c. qui & hoc addit:
In ſucco Mandihoca, Manipuera dicto, (qui ſi crudus aſſumatur, adeo
venenofus eſt, ut ſtatim enecet, coctus vero nutritivus evadit)
miram ſanandi vim aliis radicibus & herbis junctam Caapebam
exhibere, quod & de fructus *Ananas* ſucco largiter & crebrius
hauſto expectandum, de quo *delicioſiſſimo fructu, guſtus ſuavita-
te omnibus ſupereminente, inque domeſtico horto Cl. Volkameri, mel-
liſſimi Amicorum, late creſcente & luxuriante, ejusque ſpeciebus,
anatomye, viribus & efficacia plura in peculiari ſchediaſmate dedimus.*

Dubius hæreo, an non *Raiz de Juan Lopez Pigneira* (forte
Parreira) ſit una eademque, ac *Raiz de noſſa Senhora*, cujus Pli-
nius Tuſcus *Excell. Fr. Redi in Experim. circa res naturales ex India
allatas meminit*, ſeq. verbis: *Radix eſt coloris citrini & guſtu
amara, hanc ſuper lapide aqua tritam, & unius dimidia drachmæ
pondere aſſumptam, nec non morſibus vel puncturis animalium vene-
noſorum applicatam, certo a venenis & febris liberare volunt.* An-
non huc pariter pertineat a Cl. Grimmio Dec. II. Ann. I. Obſerv.
175. p. 411. deſcripta Ruſa Ray nigra, B. L. dijudicandum relin-
quo. Sic autem de illa: *Nigra hæc radix liquiritiam fere æmu-
latur, niſi quod intus calcem quandam præſentet, cum ſapore
amariuſculo ex dulci præmiſſo; magno in morſibus & iſtibus
venenatorum animalium medendis habetur in pretio, etiam
in calidis frigidisque febris.*

OBSERVATIONES
CIRCA PARREIRAE VSUM
MEDICVM.

Restat adhuc, ut felices, quos fidissima rerum magistra experientia in Praxi clinica circa Parreiræ bravæ usum, suppeditavit successus, memorem, inque medium producam. Tantas equidem, ut ingenue fatear, quantas Dn. Helvetius in hanc radicem contulit laudes, & vim illam in omnibus renum & vesicæ calculi incommodis tollendis, sic dictam specificam, cort. Chin. Chin. in febribus, & aluminis in hæmoptysi æmulam, indistincte deprehendere non potui, cum sapissime spes in ea posita, ceu ab optimis remediis sapius fieri consuevit, destituerit, & promissa Helvetiana deluserit. Huc certe optime collineant, quæ Excell. D. Stahlius, felicissimus ad Praxin medicam Daduchus, de specificis his remediis tradidit; nempe specifica plane ad specialissimas affectuum & singulares circumstantias dirigenda & applicanda esse. Infringitur quippe sæpe specificorum remedium vis & efficacia, cum morbo jam altius exardescente exhibentur, cui tempestiva exhibitione præoccupando satisfacere potuissent. E contrario quando morbi impetus jam maximam partem deferbuit, ibi præstat frequentissime specifici hujus remedii tempestivus usus utilitatem maximam, ut affectus non solum tanto citius finiatur, sed etiam tanto certius, plenius atque solidius in universum tollatur.

His præsuppositis, aliquoties egregiam Parreira brava, aliis irritis, tulit opem, in causa nempe & casu appropriato. Exhibui autem sapius solam in pulverem redactam ad drachmam semis, imo ad drachmæ quoque pondus, idque repetitis vicibus, ne quis erroris *παρά τὸ μὴ αἶπὸν ὡς αἶπὸν*, sive fallaciæ non causæ ut causæ, uti in Scholis loqui amant, reum me declarare queat.

De ejus tandem efficacia convictus, aliis diureticis, aperientibus & abstergentibus immixtam, eo propinavi successu exoptato,

optato, quem ex plurimis observationibus aliquot, ne multitudo Lectori tedium pariat, selectiores loquantur.

OBSERVATIO I.

PVerpera 32. annorum biliosa, aliquot liberorum mater, ultimis fere puerperii, sic satis feliciter hucusque peracti, diebus æstu obruitur vix tolerando, sitis ingruit intensissima, vomitus accedunt ingestorum omnium, alimentorum, potulentorum, medicamentorum. Vocatus, ægram vix ac ne vix quidem sibi constantem reperio. Scintillant febrili calore truces oculi, sicca & exsucca lingua, fauces aridissimæ, ex imo hausta suspiria, dicam *Sophoclis in Trachiniis* v. 783. verbis:

Καὶ διώδυνε

Σπαράγμους αὐτοῦ πνευμόνων ἀνδήψατο.

Ac perdolens

Ejusprehendit cruciatus pulmones.

Flatuum incarcerationum murmura & borborygmi huic sese malo associant, dumque in renum irruunt regionem molestissimi hospites, cumulando symptomata ægræ salutem dubiam reddunt, & quartum renum morbum producunt, de quo divus Cœsus noster L. de Aff. int. t. xviii. Cum alvus quoque aliquot jam diebus officio non responderit, omnibus sepositis clysmata injiciendum suadeo, dum vomituriens stomachus reliqua recusaret remedia. Clysmate injecto, mox omnia in abdomine pacatiora, εἰσόφοι καὶ περὶ τὸν ὀμφαλὸν πόνοι evanescunt, &

Sedatur torti tempestas turbida ventris,

Postico iratus murmure flatus abit.

Succedit fœcum mephitim olentium copia, muci viscidii vitrea quasi congeries: cessat mox æstus, & exhibitis remediis debitis, siti orisque & faucium ficcitati obviam itur. Placido hinc

immerſa ſomno poſt bihorium expergeſacta & ſibi quaſi red-
dita, de doloribus in lumbis adhuc nidulantibus lancinantibus-
que conqueritur, & ſic triſte illud ſymptomatum choragium
in calculum deſinit. Uſum continuatum decocti Nephritici a
Zwölſero correcti ſuadeo, imo urgeo, & pulverem meum con-
tra calculum adjungo, urina calculi præſaga. Ingruit magis
magisque dolor, recrudescit malum, nec decocto, nec pulve-
ri, nec inunctionibus, nec clyſmati ruruſus injecto cedens. Ir-
ritis igitur omnibus, radix Parreira brava prima vice mercur.
cinnab. juncta & ſociata, dolores mitigat, tertia vice ſola ſum-
pta plane aufert, excreto poſt aliquot dies, cum ſanguinis gru-
mis, calculo ovum fere columbinum adæquante, ſine doloris
notabili ſenſu, quod ob meatuſ brevitatem, humidique inibi
copiam, dum latiora & expeditiora ſunt organa, in foeminis
potius quam viris quandoque fieri ſolet.

OBSERVATIO II.

JVvenis vigefimo ætatis anno conqueritur jam per aliquot
menſes de obruſiori & gravativo ſenſu doloris, lumbis in re-
gione renu incubantis, nullo tamen tumore foris conſpicuo;
quem corporis motuſ concitatiores & violentiores nimium ex-
acerbant: fit ſucceſſu temporis dolor acutior, una eademque
ſede defixuſ, per nervoru conſenſum teſtem quoque in do-
loris conſortium rapiens, adeoque retrahens, ut in ſcroto vix
apparuerit; dorſi quoque difficillima inflexio. Urina longo
tempore prodierat limpida, tenuiſ, inque exigua quantitate,
dolore vero ingraveſcente exhibat copioſa ſatiſ, arenuliſ cruore-
que immixto. Licet hæc ſatiſ diſtincte in renibuſ latitantem
delegerent hoſtem, addidit tamen ponduſ conjecturæ, decu-
bituſ in ægram partem ſemper dolore demulcens, in adver-
ſam vero exaſperans. Vacuandiſ e renibuſ heterogeneiſ in-
tentuſ, & diureticis mitioribuſ, (quibuſ Parreira noſtra ſemper
comes

comes erat,) exhibitis, septimestrem tandem, magnum & molestum hospitem, hospitio suo abscondito extrusit medicamentorum efficacia, inque vesicam deturbavit. Hic exitum quaerens, collum vesicae occludit, & urinae liberum intercipit transitum. Omnibus viribus eo contendit, ut quantocius ex hoc quoque latibulo ejiceretur hostis, emollientibus, pinguibus, viasque lubricantibus porrectis, blandioribus lithontripticis pariter immixtis; sed sine levamine & evidenti emolumento, cum urinae vix tantum excreverit, quantum cochlear capere potest. Tandem infuso Acmellae exhibitio, largior quidem profluere coepit, mox calculo, in aquaeductu foras a collo vesicae protenso, urethram vocant, pertinaciter haerente. Tandem infusum Parreirae bravæ rumpit claustra,

- - - molemque liquore resolvit
*Caucaeam, impulsu dissilit illa suo;
 Obstructumque diu prono ruit impete flumen,
 Et secum adversæ fragmina rupis agit.*

OBSERVATIO III.

CVidam renum quoque calculo laboranti, & tot jam remediis incassum assumptis, omnia lithontriptica renuenti & fastidienti; radicis Parreirae bravæ præconia canto; cumque novarum rerum mens humana semper sit cupidissima, me tandem accedit, hocce pharmacum enixe efflagitans. Sumsit absque evidenti levamine aliquot doles, tandem ruptis ex tenaci pituita & viscido lentore repagulis urinae stagnantis, arenularum stupenda prodit caterva, superstitie in urethra remora titillante, quæ tandem cum impetu profluit, & vermes sex exhibuit, millepedibus non dissimiles, si magnitudinem exceperis; alii dein his succedunt, materiae, viscidæ, pultaceæ, ceu genitrici vel nido innatantes, tandem & doloris in renum regione & titillationis sensus in urethra cessavit; agroto vires hujus remedii
 Ameri-

Americani ad cœlum usque extollente. Subiit animum medicorum regula, Anthelminticis semper dulcia esse admiscenda, ut illorum blanditiis inescati vermiculi promptius hauriant internecionem ipsis struens pharmacum. Jam cum Parreira brava sit dulcamara, dubium non amplius est, recte illam & in vermibus pellendis exhiberi. Vere itaque Manilius cecinit:

*Per varios casus artem experientia fecit,
Exemplo monstrante viam.*

OBSERVATIO IV.

Vir juvenis biliosus & arthritidi vagæ sæpius obnoxius, circa pubis regionem ponderis incusat sensum, hostis inibi latentis feralem prodromum. Vrinam fundit lacteam & turbidam, sedimento mucoso, viscido, tenaci gravidam, ut vix illam excernere posset, &, quod signum plane indubium hostis in insidiis se occultantis, urina facilius redditur corpore supinato, quam erecto. Sociat se his malis Priapismus ipsi molestissimus, symptoma calculosis familiare, quippe affectus libidinosi lumbis renibusque passim in scriptura sacra adscribuntur. Fecisse id ideo Spiritum Sanctum vir doctissimus in Physiologia opinatur, quia calescentibus lumbis calescunt renes; renibus calefactis, affluit major sanguinis copia cum ad ipsos, tum ad partes genitales, unde his turgentibus prurientibusque subnascuntur cogitationes, atque stimuli veneriei. Succedit pertinax alvi obstructio. In ædibus meis consilium petenti, calculum vesicæ symptomatum omnium causam esse dictito, & auxiliares spondeo manus, utinam Θεῶν χεῖρας. Enemati aliquoties injecto, succedunt scybala, urina quoque citius & absque molestia profluente. Sumit singulis diebus Thee specificum ex spec. decoct. Nephrit. Forest. a Zwölfer. correct. Rad. Parreiræ bravæ Herb. Ac mell. sem. Nymph. &c. syrupo balsamico Conerdingii edulcoratum, cui infuso instillat
semper

semper aliquot essentiae Parreirae bravæ Nitr. castorisat. guttulas. Excrevit hinc arenularum copiam, calculi comminuti frustulis immixtis, tandem quoque hæc medicamina

*Lapidem durum silicisque obstacula rumpunt,
Vix penetret tales Hannibal ipse vias.*

Convaluit sic æger, sumens singulis hebdomadibus aliquoties & Essentiam & Infusum. Nostras de calculo observationes firmant ab Excell. Gothofredo aliisque facta experimenta plurima. Et certe remedium hoc eo exoptatius, quo crebrius nunc quam olim, nescio quo fato, calculi doloribus homines affecti afflictique. Causam si non veram, poëticam tamen & elegantem, suggerit vates:

*Deucalion post terga mares, ac Pyrrha puellas
Factavit, durum nos genus inde sumus.
Nec mirum, scateant si viscera nostra lapillis,
Plurimus & lateat, ventre rigente, silex.*

OBSERVATIO V.

Vir annorum quinquaginta, qui Baccho & Veneri strenue litaverat, viribus exhaustis, effoetis spiritibus & appetitu plane dejecto, oedematosi pedibus per aliquot temporis spatium jam obnoxius, medicastrum opem efflagitat, qui applicatione repellentium medicamentorum pedibus medendo id effecit, ut intumuerit

*- - - suffusa venter ab unda,
Secernens miseram proprio de viscere pellem.*

Hoc viso, exhorruit æger, & dum venienti occurrere morbo cupit, medicastrum rursus accersit, quæque mala infausto medendi molimine patrauerit, ostendit. Aureos in ægro restituendo stimulorum seges pollicetur montes, nullumque

plane subesse periculum spondet ; illud Mimnermi scomma in Medicos rationales blaterando, & ægro occinendo :

῾Οἷα δὴ φιλᾷσιν οἱ ἰατροὶ λέγειν
τὰ Φᾶυλα μείζω καὶ τὰ δειν' ὑπὲρ φόβον
πυργῶντες αὐτὰς.

Sicut Medici solent dicere leves affectus majores & graviores, quam timendum sit, ut se ipsos extollant. Vtinam linguis pendeat crumenimulgum hoc medicastrorum genus, in opimam tantum Proserpinæ messem procreatum ! Exhibet trifurcifer spiritum salis ad aquam intercutem ejiciendam, ventriculumque roborandum; sed spes & ægrum & fumivendulum Thrasonem fefellit. Crevit quippe indulgens sibi dirus hydrops, ventre utris in modum elato, parteque illa, qua virum se olim præbuerat, in triplum monstrofe sic satis inflata, aqua sub cute ad candelæ lumen quasi limpida suffusa, accedit anhelatio, ut animam vix trahere, pulmonibusque spiritum reciprocare possit; ingruit intensissima sitis,

Dumque sitim sedare cupit, sitis altera crescit.

Succedunt anxietates circa præcordia, ut ipsi cum Plauti Cappadoce in Casina exclamandum sit:

- - - *Pro metu, ubi sim, nescio,
Peri, cor lienosum opinor habeo, jamdudum salit.
De labore pectus tundit. - - -
Radices cordis pereunt, hirc omnes dolent.*

His angustiis exagitatus, per totum corpus sudore diffluens, adeo debilitatur, ut prope anima linqui videretur. In desperato hoc rerum statu, & in orci faucibus sic constituto ægro, (hæc enim pessima apud nostrates invaluit consuetudo) de accersendo legitimo naturæ ministro lectulo ægri adstantes ineunt consilium, & quoniam nemini obtrudi poterat, tandem ad me
itur.

itur. Vocatus omnium, quæ jam gesta fuerant, ignarus compareo, & tristissima rerum facie probe perspecta, pessima auguror, illud Senecæ recitando: Facilius esse excludere pernicioſa, quam regere, & non admittere, quam admiſſa moderari; nam cum ſe in poſſeſſione poſuerunt, potentiora rectore fiunt, nec recidi ſe minuivē patiuntur. Aegri precibus tandem victus, opem & operam promitto, modo ſe obſequentem præberet, de ejus enim intemperantia fama increbuerat. Ut brevibus me expediam, optimi ſenis conſilio fretus: ἔρπητικοῖσι καθαίρειν, λεπτύναι καὶ ἀναπλύναι; urinam cientibus purgare, at-
tenuare & mollire oportet. Horum nihil omiſſum, hinc paucos intra dies exhibitis illis, quæ quotidiano uſu & jugi experientia ſalutaria fore judicaram, primo mentula, ſucceſſu temporis abdomen quoque derumefcere cœpit, ſpirandi difficultate ſive ſuſpirio adhuc ſuperſtite; cui malo vinum, ſcylla marina, millepedibus & vincetoxici radice imprægnatum, in ſolatium ceſſit. Sitis ſola ſupererat, non tam ex morbi pertinacia, quam ægri mala libidine dicam an conſuetudine? originem trahens. Hucusque illum multa invitum & facere & pati coëgeram, dum vero ſedandæ ſiti, me ad ravim uſque reclamante & diſſuadente, largius indulget, rurfus

Lympha interius vitio glifcente turgeſcit.

Veriſſima ſic deprehendi Celfi noſtri, Ciceronis medici, verba: *Facilius hydrops in ſervis, quam in liberis tollitur, quia cum deſideret famem, ſitim, mille alia tedia, longamque patientiam, prom-
tius his ſuccurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas eſt.* Tam male in hunc ægrum collati officii pertaſus, auxiliares ulterius manus denegaſſem, ni lacrymas inter & ſuſpiria datis promiſſis de meliori quam adhuc obſequio, & conſanguineorum precibus, coactus & victus fuiſſem. Ne igitur in conclamatum inofficioſus viderer, iterum operi me accingo, nec tam feliciter; quam antea res ceſſit, incuſſum plu-

ribus exhibitis, virium defectu medicamentorum exhibitum vim eludente. Deposuit alvus quidem mucī viscidissimi spermatis ranarum non absimilis copiam, sed absque evidenti levamine, urina vix ac ne vix quidem prodeunte. Frustratus igitur medicamentorum alias probatissimorum efficacia, alia agitavi consilia, Essentiam Parreiræ bravæ cum spiritu Tartari Volatili paratam aliquoties exhibens,

Hæc tulit præsentem numinis instar opem,

ejusque continuato usu obtinui tandem, ut intra diei naturalis spatium, ultra sex feri limpidissimi profluxerint mensuræ. Hinc moles aqualiculi imminui quotidie cœpit; ne autem identidem tumor rediret, ventremque nova colluvies rursus ampliaret, jussi, ut Essentiam Parreiræ bravæ repeteret, cui adjunxi Essentiam Absynthii compositam, Zwölferi extracto Trochiscorum Alhandali, & *Elaterii ex consilio Excell. Listeri* imprægnatam; quorum medicamentorum frequentiori usu, & assumpta aliquoties radice *Parreiræ in substantia ad drachmam semis*, promota feri per urinam & alvum excretionem, brevi ex voto negotium confectum, mortique jam a pluribus adjudicatus æger, ereptus est. Confirmat hanc observationem effatum Clar. Pisonis Libr. 2. de Medicin. Brasiliens. c. 9. de Hydrope p. m. 26. Edit. I. *Non raro contigit, ut sola radice diuretica Caapeba, ex vino vel aqua Paraybensi subinde agro propinata, latex intercus eductus fuerit.* Sic Medici sæpius, *Martiali* teste:

- - - mitibus herbis

Parcarum exorant pensa, brevesque colos.

OBSERVATIO VI.

Virgo ætatis anno decimo septimo ardore ingenti corripitur postice in eo, quod ab extremis costis ad coxendicem

dicem extenditur spatio, dolore ad primam lumborum vertebram accedente gravativo, mensibus simul cessantibus. Aegræ mater fatidicam accersens anum, triveneficam, hoc responsi fert, mensium interceptionem, mali esse fomitem; hinc emenagogis fortioribus, in quarum classe quoque Oleum Sabinæ destillatum erat, exhibitis, malum in tantum auctum, ut ardor & dolor gravativus indies creverit, accedente sæpius horrore febrique sub noctem redeunte. Malo sic indies ingravescente, respuunt triscurria ulteriora maleferiatæ medicastræ moestissimi parentes, saniora expetentes consilia. Vocatus, Phlegmonem renum subesse & hæcticæ feбри proximam judicavi virginem: hinc calidissima illa medicamina emenagoga devovens, febrili calori expugnando intentus, id effeci, ut febris quidem remitteret, superstitè tamen ardore & dolore in lumbis gravativo, licet absque insigni molestia. Avertuncandis his quoque malis aptissimum credidi remedium *infusum Pareire brava*, Balsamofaccharo Copaybæ imprægnatum. Nec spem felix destituit successus, cum continuato infusi hujus usu & ardor & gravativus dolor fuerit extinctus.

OBSERVATIO VII.

Nobilis Fœmina ætatis & constitutionis vegetæ, mensibus vix ac ne vix quidem fluentibus, post longiorem nauseam, & ab omnibus assumptis excitatam cardialgiam, ob humores crassos, viscidos, spiculis salinis acribus imprægnatos, in orificio ventriculi hærentes, fibrillasque nerveas vellicantes, incidit tandem in Leucophlegmatiam. Roseus genarum color in pallidum vergit, livent labia, turgidula cutis ubique a pituita albescit, & ut *Plauti* verbis loquar in Menæchm.

- - - *viridis exoritur color*

Ex temporibus atque fronte, oculi herbei.

His malis se aliud affociat malum : renales enim glandulæ, harumque canaliculi, a coagulo quodam viscido tenacique obstruuntur, hinc secundum Hippocratem ἔρον μόλις προέρχεται ὑπὸ φλεγμασίης καὶ παχύτητος τῆς οὐρῆς, *Urina vix procedit ob ardorem aut crassitiam feri* ; sine tumore tamen in pubis regione, sine dolore tensivo, quæ omnia Ischuriam vesicalem comitari solent ; hinc de renali certior, quam gravativus in lumbis dolor magis magisque prodidit, anticachecticis & blandioribus emenagogis & diureticis, quæ quotidianus usus, magister rerum, his in morbis suppeditare solet, malo obviam itur. Nempe ex Senecæ consilio: *Medicus primo in morbis tentat non multum ex quotidiana consuetudine deflectere ; si modus & ordo non proficit & frustra molliora cesserunt, dum dura videtur curatio nulla, cujus salutaris effectus.* Usitatis igitur medicaminibus irritato conatu exhibitis, malo indies accrescente, pessimaque minitante, fortiora Lithontriptica ægræ exhibentur. Ex assumpta Tinctura nephritica Amelungi alias sæpius levamen senserat, hinc quoque iteratis nunc vicibus porrigitur, sine ulla tamen lotii secretionem. Quinto jam die durantis suppressionis urinæ Tinctura nephritica D. D. Hiar-næ, spiritui Ac mellæ maritata, movebat quidem, non tamen promovebat saburram, usque dum radix *Parreira brava* ad drachmæ pondus porrecta, fundendo materiam viscidam, glutinosam, renibus impactam, & per urinarias vias reſeratas eliminando, hostem abegit ; quippe

- - - fluminea labitur ille fuga,
Et multos prono secum vehit agmina succos,
horrida quæ salsis monstra feruntur aquis,

& sic præcipuum morbi aufertur. Vt proficientibus his medicamentis instarent per aliquot tempus, suadeo, cum nihil æque resurgentem sanitatem impediatur, quam remediorum crebra mutatio. Detumuit cum debito urinæ profluvio, cutis,

tis, suppressione mensium superstitie, quibus promovendis *Extractum meum Myrrhae balsamicum, extr. Cort. Winteran.* mixtum, mira praestitit. Convaluit sic ex hoc morbo, per aliquot septimanarum spatium tempora satis commode transigens,

Et paulatim roscum depinxit gratia vultum.

Sed irruit ex insidiis novus hostis, Febris maligna, cum exanthematibus & virium prostratione summa aliisque diris symptomatibus. Ab ægra vocatus tristitia statim cano auguria, quippe ex Quintiliani effato: *Gravius agrotant ii, qui cum levati morbo videntur, in alium de integro inciderunt; viribus nempe ex priori morbo nimium exhaustis, humoribusque quasi ex spirituum defectu vappescentibus.* Omnia debellandæ malignitati porriguntur remedia, nullis parcitur sumptibus, sed vana conamina, cum Parca non decrevit parcere; elusit enim vim medicaminum inclementia fati: hæc si ingruit, tunc teste *Euripide in Alcest.*

- - - οὐδέ τι Φάρμακον
Θρήσσαις ἐν σανίσι, τίς
Ὀρφεΐα κατέγραψε
Γῆρυς, οὐδ' ὅσα Φοῖβος
Ἀσκληπιάδαισιν παρέδωκε
Φάρμακα πλυπόνοισι
Ἀντιπεμῶν βροτοῖσι.

Quæ Grotius eleganter vertit:

*Nil contra medicamina
Profunt, quæ Rhodopæium
Inscripsit tabulis sagax
Facundi manus Orphei.
Nil contra auxilii ferunt
Herbæ, quas docuit suum*

*Phæbi cura Machaonem,
Germanumque Machaonis,
Humanum miserans genus.*

OBSERVATIO VIII.

FOemina illustri genere oriunda, triginta annorum, in cachexiam prona fluore albo defatigatur, mensibus per anni dimidium jam suppressis. Varia a variis, antequam accersitus fuisset, exhibita, vel paululum, vel plane nihil attulere solatii. Memor uxoris Boëthi, quam morbo hoc decumbentem laborantemque per blandiora diuretica felicissimus noster restituit Pergamenus Libr. de Præcognit. ad Posthum. c. 8. *Essentiam quoque Parreiræ bravæ Tartarisatam & Pilulas ex Extracto Myrrha Balsamico nostro & Extr. Cort. Winterani*, porrigo, quæ medicamenta acrimoniam demulcendo, corrigendo, incidendo, aperiendo, attenuando sustulerunt album fluorem, & menstruum restituerunt, haud dispari cum Boëthi uxore eventu, impari licet solatio, quippe ob valetudinem uxori redditam Boëthus Galeno quadringentos misit aureos, ego tot obolos vix obtinui, nec desideravi etiam; ad auctoritatem enim Medici confert, bona voluntate ad fideliter curandum ferri potius, quam obligari auctoramento servitutis. Imo satius est debendi reos habere Reges, quam avaritiæ de se suspicionem præbere. Quin potius quam diffidendo de sanatorum gratitudine amittat opinionem virtutis, malit fidendo decipi, & opis opumque jacturam facere. *Hinc Patroni Medicorum St. Cosmas & Damianus, sancti ἀνάγευροι.*

OBSERVATIO IX.

Vir mediæ ætatis, (quæ alias *tutissima* dicitur, utpote quæ neque juventæ calore, neque senectutis frigore infestatur,

tur, secundum Celsum nostrum l. 2. c. 1.) corripitur doloribus supra renes acutissimis, hinc inde vagantibus & per omnem intestinorum circuitum aberrantibus inque pectinem declinantibus. Renum quartum morbum judicavi, a divino Coo nostro descriptum. Associavit se huic malo Stranguria, stillans cum dolore urina, sive ut Vegetius Libr. III. Art. Veterin. cap. XV. exprimit: Vesicæ indignatio, qua mingere quis non potest, crura flectuntur, & venter ad terram demittitur. Accusat æger pepones aliquot immodice assumptos, alimentum *φυσῶδες καὶ ἀκατάλληλον σωμαχῶ*, flatuosum & inconveniens ventriculo. Alvus superveniens adstricta cumulavit malum; iteratis tamen clysteribus sollicitata scybala educit, tantumque flatuum clarisonorum per inferius guttur se præcipitantium numerum, ut illud Divi Hipponensium Antistitis de Civit. D. in memoriam revocaverit, scribentis: *Nonnulli ab imo sine pudore, ita numerosos sonitus edunt, ut ex illa etiam parte cantare videantur.*

Alvo sic aperta, successit pariter Urinæ fluxus, superstite tamen in renibus dolore extrorsum vergente, non amplius vago, sed fixo. Colicam hanc Nephriticam judicans, Parreiram bravam exhibui, tanquam hujus mali specificum, e Clar. Helvetii mente, remedium, & quidem in pulvere, Elaeosaccharo Cort. ☉. mixto, in Infuso Ac mellæ sumebat Essent. Parreiræ brave ☐f. Continuatō horum medicaminum usu profluit urina vulgo pultacea, sive urinæ pallidæ crassæ cum contento albo viscido tenaci matulæ adhærente excretio. Per alvum cum scybalis & flatibus secessit mucus gelatinosus, tremulus, bile tinctus, borborygmorum si non mater ac materia, certe retinaculum; quibus per octiduum fluentibus, & causa illa morbifica sublata, malum quoque cessavit. Quæ observatio probat, effatum Excell. Gothofredi e tripode quasi fluere, cum parreirem bravam in colica nephritica vix fallere pronunciat.

OBSERVATIO X.

Jungam huic flatulento affectui e diario meo clinico flatulentiore : Quinquaginta annorum foemina paroxysmis hypochondriaco-hysteris saepius excruciat, tandem incurrente in sensus tumore abdominis duro, renitente, instarque tympani, cum percutitur, sonum edente affligitur, illoque morbo afficitur, qui a Nicandro in Alexipharm. Ἰδρωψ τυμπανώδης dicitur. Comitantur malum pectoris anxietates ex diaphragmate ejus cavitatem coarctante, succedit tandem tensio cordis lypothymiae causa. Sicca & exsucca hinc lingua a ductibus salivalibus visciditate obstructis, insomnes ob inquietudinem noctes ; appetitus prostratus & fere nullus, pulsus justo celerior, debilis tamen, calor depascens & pene marasmodies ; crura neque tumida, nedum oedematosa. Urinae parcius excretio, & eo ipso, dum emittitur, ob praecusam a viscida materia viam supprimitur ad momentum, mox tamen guttatim redditur. Alvus non nisi sollicitata respondet, absque flatibus tamen, ideoque sine levamine. *Φαινόμενα* haec ἰδρωψ ξηρὸν Hippocratis ostendebant, curatu difficillimum affectum, Hecticae in hac agra proximum. Vocatus ad hanc male affectam, tristia auguria canens, dimissem illam Divi Coi nostri dictis obediens, qui vetat desperatis adhibere medicinam. Exhibui tamen, ut flatus intra abdomen incarceratos, illudque elatere suo renitente tympani instar distendentes propellerem abigeremque, carminativa varia, sed temperata, cum volatilia sulphurea plusquam Aeolia rarefaciendi virtute, malum adaugeant potius, quam tollant, suffocationis metum inducendo. Sed per tres septimanas irritus labor, & ut in proverbio est, ventis loquor ; agraque succubisset, ni emollientibus clysteribus, & tandem e tabaci fumo per machinas illas fumiductorias, a Cl. Stiffiero suppeditatas, immisissis, dolores aegrae vix ferendos mitigassem. Nec mirum,

mirum, difficilem hoc malum admittere curam, cum pituita illa, quam vitream quibusdam appellare libuit, ob ramosum particularum contextum & glutinositatem, difficulter eradicari queat, eo magis productæ ex ea vesiculæ, magis utpote condensatæ ac induratae & quasi membranofam indutæ naturam, medicamentorum operationi resistunt, uti optime monuit Illustris Academiae nostræ Nat. Curios. Præses, Ephem. Dec. II. Ann. I. observ. 81. Jam vero cum ad pituitam illam vitream albuminique similem averruncandam, specificam vim possideat Parreira in Infuso & Pulvere aliquoties exhibita, perrupta tandem viscidæ glutinositatis porta ruit flatuum inclusâ caterva, & pedit deciesque vicesque, ut cum Martiali loquar. Succedit his, non sine manifesto frigoris sensu, congeries materiei muculentæ, conglutinatæ, viscidissimæ, tenaciter cohærentis, spermati ranarum similis, mephitim exhalantis. His eliminatis e corpore, redeunt halcyonia, ægraque restituta dictum confirmavit: Aegrotæ dum anima, spes est.

OBSERVATIO XI.

IN Asthmate, (ubi tenerrima pulmonum vesiculosæque substantia partim quoad fistulas tracheales, partim quoad vesiculas aëre replendas, ab humore tenaci viscido glutinoso angustatur, pabulumque hinc nitro aëreum excluditur, & ut Poëta canit;

- - *Corda occlusis pulmonibus occupat humor,
Aëriosque aditus vis inimica tenet;*)

Parreira nostra, dum coagulum illud tenax, vesiculas pulmonales fistulasque tracheales infarciens, resolvit, incidit, expectorationem promovet hocque ipso liberiores aëri ad pul-

mones aditum parat, exoptatissimi certe ant-asthmatici remediū vices supplet; tunc enim

*Vitali zephyro mulcentur pectoris æstus,
Mitescitque tuus, torrida Zona, calor.*

Singulares has in spirandi difficultate virtutes radicis nostræ per literas humanissimas mihi prædicavit Illustr. Argentoratensium Archiater Dn. D. Henninger, id quod sequenti Cl. Gothofredi pariter firmabimus observatione.

Senex LXXII. annorum summe debilis & suffocationi ob pituitam tenaciter pulmonibus inhærentem proximus, cum duo Infusi Parreiræ bravæ plena vascula post horæ dimidium successive exhausisset, tantam hinc mucī albuminosi pituitæque viscidissimæ copiam vomituriēti similis rejecit, a paroxysmo asthmatico sic feliciter liberatus.

OBSERVATIO XII.

NEc ab asthma separabimus, quam Vir Clarissimus de morbo arquato Celsi junxit observationem. Fœmina violentis colicæ & acutissimis sub hepatis regione doloribus excruciatā, totius corporis icteritia obruitur, ut & lintea urinae crassiori injecta croceo colore tineta fuerint. Clysterum ope educta pauca & albicantia excrementa. Post Venæsectiones in brachio & pede institutas, Cl. Gothofredus ægræ imperat, ut tria infusi Parreiræ bravæ plena vascula, successive intra dimidiæ horulæ spatium sumat. Brevi post tertium vasculum assumptum dolor remittit, alvus solvitur & materiem intensè flavam fundit. Urina copiosè minusque turbide fluit. Continuato per singulas quatuor horas Parreiræ bravæ doses usu, luteus corporis habitus penitus evanescit, & spatio viginti quatuor horarum in integrum ægra restituitur. Aliquo-

quoties abhinc colicis insultibus afflicta, hoc iterum quærens remedium, pristinum solamen iterum obtinet.

OBSERVATIO XIII.

IN eliminandis vermibus quid parreira præstet, sequentia probant. Vir quadraginta annorum negotiorum suorum causa multum terris jactatus & undis, frequentiori urinæ ardore stillicidioque laborans, de rodente circa vesicæ orificium cruciatu conquestus, meam expetens opem, infusum Parreiræ bravæ sapius assumit. Continuatō remediū hujus usu ad ædes meas advolans tres vermiculos ostendit cum urina una vice, non sine maxima urethræ titillatione exclusos. Regerenti mihi, annon in vase, cui lotium immissum, minus bene eloto præextiterint, sancte affirmabat, illos, per viam urinæ excretoriam prodeuntes sensisse & vidisse. Post biduum rediens quippe iterum, ejusdem cum prioribus structuræ offerebat, qui eandem, quam priores selegerant viam, post aliqualem tamen urinæ suppressionem & remoram. Erant autem vermiculi millepedibus multo minores & rotundiores, illis non absimiles, quorum jam mentio facta. Sed eorundem exactiorem inspectionem exhibui in dissertatiuncula πρὸς Θερσίαν του Δαυὶδ Plutarchi.

Sic morsus quoque venenatorum animalium huic obediunt radici, imprimis ejus usu

- - serpentes poterunt non esse nocentes,
& non esse nocens Africa terra potest.

Jungit Excell. Gothofredus huic alexiteriæ contra venenata animalia virtuti vires haud contemnendas Parreiræ bravæ in Angina, Dysenteria aliisque affectibus, quibus Febres junctæ, imprimis autem in febribus malignis. Sed cum hæc omnia potius ad Radicem vulgo Rayz de Nossa Senhora, & ob spe-

cificam contra serpentes vim Cipo de Cobra vocatam, pertineant, de qua plura cum Deo & die suppeditabimus, hæc de Parreira brava scripsisse licebit.

Interea vero juvabit addidisse fragmentum literarum Dn. Helvetii ad Excellent. Dn. Duyvenvorde, oratorem Præpot. Statuum Belg. quod cum Societat. Reg. communicatum exhibet Bibliotheca Anglica Mens. Novembr. & Decembr. 1715. n. 336. §. 3. p. 126. in eo pleraque, quæ hoc in schediasmate fufius dicta sunt, breviter confirmantur. Verba ipsa hæc sunt.

Mr. Duyvenvorde ayant consulté Mr. Helvetius touchant l'usage du Parreira brava, qui luy avoit été recommandé; Mr. Helvetius a répondu, qu'il étoit bien aisé que Mr. Duyvenvorde se fut adressé a luy. Il dit qu'il a été un des premiers, qui ont introduit cette Racine en France; & qu'il en a fait plusieurs Experiences, qui luy ont réussi, & qui l'ont mis en état de connoître parfaitement ce remede.

Mr. Helvetius remarque, que la Parreira Brava passe pour un remede universel dans le Brasil, & qu'on l'y employe dans toutes sortes des maladies. Il ajoute qu'un Capucin, qui venoit de ce Pais-la, luy dit qui ne sçauroit mieux louer cette racine, qu'en l'assurant, que dans tous leurs Voyages, ils portoient l'Evangile dans une poche, & la parreira brava dans l'autre.

Ensuite Mr. Helvetius dit à Mr. Duyvenvorde, qu'il sera fort aisé de le convaincre, que le Parreira brava est tres beau pour sa maladie. Il s'agit, continua Mr. Helvetius, de retablir la digestion, afin qu'il ne se forme pas trop de phlegme & de crudites acides dans le premiers voyes, il est aussi necessaire d'empêcher la serosité du Sang, de se trop repandre sur les parties. Or comme l'experience nous montre, que le Parreira brava fait beaucoup uriner; il s'ensuit de la que l'acidité corrosive de la masse du Sang se dechargera par les Reins. Ce Remede est bon aussi pour dissoudre les humeurs pitui-

pituiteuses & visqueuses ; & il guérit les suppressions d'urines causées par les obstructions des Reins.

On peut conclurre de ce que je viens de dire, que les sels du Parreira brava, qui sont assez volatils, sont propres à dissoudre & à séparer le tissu trop épais & trop serré du souphre de la lymphe. Enfin ce remede a une legere amertume qui corrige les acides de l'Estomach & les rend plus purs & plus deliez.

Les Chyle se trouve par là mieux digeré, plus balsamique, & disposé à se mêler avec le Sang, & à luy conserver ce degré de division & de fluidité, qui luy est nécessaire.

Pour sè servir de cette racine avec succès, il faut la reduire en poudre, en infuser le poids d'un demy Gros dans une pinte d'eau bouillante, & l'y laisser toute la nuit. Le Lendemain au matin faites bouillir cette eau un moment : ensuite versez-la doucement : prenez en un demi-Setier, aussi chaude que du Thee, en deux Tasses avec un peu du sucre, & mettez dans chaque Tasse, cinq grains de la dite racine reduite en poudre, qu'il faut remuer avec un cuillere, afin qu'il n'en reste point au fond. Vous pouvez repeter la meme Dose environ quatres heures apres diner, mais il ne faut rien manger un heur apres prise.

Ce Remede ne vous oblige point à changer votre maniere ordinaire. On peut le continuer quelques mois de suite à la reserve de deux ou trois jours de relâche, tous les mois pourvu qu'on prenne quelque legere Medicine de quinze en quinze jour, ou de trois en trois semaines, pendant qu'on use de ce remede.

Pergit clariss. Bibliothecæ editor : Je dois avertir ici mes lecteurs, qu'en traduisant la version Angloise de la Lettre de Mr. Helvetius, j'ay taché des deviner les propres termes, dont il s'est servi, mais bien loin de me flater d'avoir toujours réussi dans mes conjectures, je crain que cette seconde Traduction ne soit fort au dessous de l'original.

G. G. Van,

12

